

Noora Koivisto

SOSIAALIALAN YRITYKSEN PERUSTAMINEN

Liiketoimintasuunnitelma luontolähtöistä työ- ja päivätoimintaa kehitysvammaisille tarjoavalle yritykselle

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Noora Koivisto
Työn nimi	Sosiaalialan yrityksen perustaminen Liiketoimintasuunnitelma luontolähtöistä työ- ja päivätoimintaa kehitysvammaisille tarjoavalle yritykselle
Toimeksiantaja	Sosiaalialan yritys X
Vuosi	2024
Sivut	47 sivua, liitteitä 12 sivua
Työn ohjaaja	Johanna Hirvonen

TIIVISTELMÄ

Tämän toiminallisen opinnäytetyön aiheena on yksityisen sosiaalialan yrityksen perustaminen. Tavoitteena oli selvittää, mitä yksityisen sosiaalialan yrityksen perustaminen käytännössä vaatii ja millaisia edellytyksiä yrityksen perustamiselle on. Opinnäytetyön tuotoksena eli produktina syntyi liiketoimintasuunnitelma yritykselle, joka tarjoaa luontolähtöistä työ- ja päivätoimintaa kehitysvammaisille henkilöille. Liiketoimintasuunnitelma sisältää kaiken oleellisen tiedon yrityksen perustamiseksi, aina perustamisvaiheen kustannuksista ja investoinneista tulevaisuuden kannattavuuden arviointiin. Toimeksiantaja tulee hyödyntämään liiketoimintasuunnitelmaa yrityksen perustamiseen tulevaisuudessa. Liiketoimintasuunnitelma sisältää salassa pidettävää tietoa, eikä sitä julkaista opinnäytetyön yhteydessä.

Opinnäytetyön raporttiosuus koostuu tietoperustasta sekä kehittämistyön vaiheista ja lopullisen tuotoksen arvioinnista. Raportin tietoperustassa kerrotaan, millaisia edellytyksiä yksityisen sosiaalialan yrityksen perustamiselle on, mitkä ovat kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnan pääperiaatteet sekä mitä ja millaista on luontolähtöinen toiminta ja kuinka sitä voidaan hyödyntää osana kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaa. Raportin tietoperusta on rajattu käsittelemään aiheen kannalta keskeisimpiä asioita.

Yksityisen sosiaalialan yrittäjyyteen liittyy erityispiirteitä ja yksityiskohtia, joita ohjaavat lait ja säädökset ja joiden toteutumista valvovat viranomaiset. Sosiaalialan yrityksen vastuuhenkilöltä vaaditaan laajaa tuntemusta ja kokemusta alasta sekä soveltuva korkeakoulututkinto. Sosionomin tutkinto antaa hyvät valmiudet ryhtyä sosiaalialan yrittäjäksi.

Suomen luonto tarjoaa lukemattoman paljon mahdollisuuksia luontolähtöisen toiminnan harjoittamiselle. Luonnon monipuolisia hyvinvointivaikutuksia on tutkittu laajasti ja tiedetään, että luontoympäristöillä on valtavasti positiivisia vaikutuksia ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Luontolähtöisen toiminnan tuominen kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaan luo osallistujille mahdollisuuden tutustua ohjatusti ja turvallisesti luontoympäristöihin samalla edistämällä osallisuutta ja hyvinvointia.

Asiasanat: luontolähtöinen toiminta, kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminta, sosiaalialan yrittäjyys, Green Care, liiketoimintasuunnitelma

Degree title	Bachelor of Social Services
Author	Noora Koivisto
Thesis title	Establishing a social enterprise A business plan for a company that offers nature assisted method work and day activities for people with intellectual disabilities
Commissioned by	Future company X
Time	2024
Pages	47 pages, 12 pages of appendices
Supervisor	Johanna Hirvonen

ABSTRACT

The topic of this functional thesis was the establishing of a private social service company. The target was to examine what were the necessary actions to establish a private social service company and what were the real life actions in practice to start a new company. As a product of the thesis is a business plan, created for a company that offers nature assisted method work and day activities for people with intellectual disabilities. The business plan contains all needed information for establishing a new company, from the establishment costs and investments to the calculations and estimations of future operation and profitability. The client will use the business plan to establish a social service company. The business plan contains confidential information which was not published in the thesis.

The report part of the thesis consisted of opening of the most crucial abstracts of the thesis, phases of the development work and the evaluation of the final output. Requirements for establishing a private social sector company were opened, main principles of work and day activities for people with intellectual disability were clarified. Nature oriented activities and how they can be utilized as part of work and day activities are clarified. The report was limited to cover only the most important and essential issues of the topic.

Private entrepreneurship in the private social service sector has special characteristics and details which are directed by laws and regulations and monitored by the authorities. It requires wide knowledge and deep experience of the working area from an entrepreneur in the social service sector. Also suitable university degree is needed.

Finland's nature offers countless opportunities for nature assisted methods. The versatile welfare effects of nature have been studied extensively and it is known that natural environments have enormous positive effects on man physical and psychological well-being. By bringing nature assisted methods into work and day activities to people with intellectual disabilities it gives a great opportunity for participants to get to know nature in a guided and safe way and promotes involvement and well-being at the same time.

Keywords: nature assisted methods, Green Care, work and day activities for people with intellectual disabilities, private social services, business plan.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TIETOPERUSTAAN LIITTYVÄ TIEDONHAKU	7
3	SOSIAALIALAN YRITTÄJYYS	8
3.1	Sosiaalialan yrittäjyys Suomessa.....	8
3.2	Yksityisen sosiaalialan yrityksen perustaminen	9
3.2.1	Liiketoimintasuunnitelma.....	10
3.2.2	Omavalvonta.....	11
3.2.3	Ammattitaito ja pätevyudet.....	12
3.2.4	Luvat ja ilmoituksenvaraisuus	13
3.2.5	Toimitilat ja varusteet.....	14
4	KEHITYSVAMMAISTEN TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINTA	15
4.1	Kehitysvamma	15
4.2	Päivä- ja työtoiminnan järjestäminen ja tavoitteet	16
5	LUONTOLÄHTÖINEN TOIMINTA	17
5.1	Luontolähtöisen toiminnan hyvinvointivaikutuksia.....	18
5.2	Green Care –toiminta	18
5.3	Luontolähtöisen toiminnan ympäristöjä ja malleja.....	21
5.3.1	Puutarhatoiminta.....	21
5.3.2	Eläinavusteinen- ja maatilatoiminta .... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
5.3.3	Metsä- ja luontotoiminta..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
6	LUONTOLÄHTÖINEN TYÖSKENTELY OSANA KEHITYSVAMMAISTEN TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINTAA.....	24
6.1	Ammatillisuus ja ohjaus	25
6.2	Asiakkaat.....	26
6.3	Toiminta.....	26
7	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	27

8	LIIKETOIMINTASUUNNITELMAN LAATIMISEN PROSESSI	27
8.1	Tavoitteen määrittely	29
8.2	Suunnittelu.....	30
8.3	Toteutus.....	31
8.4	Päätäminen ja arviointi	34
9	LIIKETOIMINTASUUNNITELMAN KUVAUS JA ITSEARVIOINNIN TULOKSET	34
9.1	Liiketoimintasuunnitelman rakenne ja sisältö.....	34
9.2	Liiketoimintasuunnitelman itsearviointin tulokset	36
10	POHDINTA.....	39
	LÄHTEET.....	42

LIITTEET

Liite 1. Taulukko tutkimustuloksista

Liite 2. Liiketoimintasuunnitelma

1 JOHDANTO

Kehitysvammaliitto (2023) ja Vernerin (2022a) arvioivat Suomessa olevan 50000 kehitysvammaista henkilöä, joista n. 30 000 on työikäisiä. Näistä n. 30000:sta työikäisestä reilu kolmannes osallistuu työ- ja päivätoimintaan. TEM (2022) kertoo, että vuonna 2020 yksityisellä sektorilla kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminta työllisti lähes tuhat ihmistä. Yksityisen sosiaalialan yrittäjyys Suomessa on viranomaisten valvomaa, ja sitä ohjaavat useat eri lait ja säädökset. Kun tarkastellaan yritystä, jonka on määrä tuottaa sosiaalihuoltolain mukaista työ- ja päivätoimintaa kehitysvammaisille, on toiminnalle useita edellytyksiä.

Yrityksen perustaminen lähtee liikkeelle yritysideoista, joka jalostuu konkreettiseksi liiketoimintasuunnitelmaksi (DVV 2021). Liiketoimintasuunnitelman laatiminen vaatii paljon aikaa, sekä ajatus- ja selvitystyötä. Kun puhutaan yksityisen sosiaalialan yrittäjyydestä, on yrityksen perustamisvaiheessa otettava huomioon toiminnalle asetetut vaatimukset, vallitseva lainsäädäntö ja muut määräykset.

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä selvitettiin, mitä sosiaalialan yrityksen perustaminen edellyttää. Kehittämistehtävän tuotoksena syntyi liiketoimintasuunnitelma kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaa tarjoavalle yritykselle. Opinnäytetyön raportissa esitellään tietoperusta aiheen kannalta keskeisistä käsitteistä ja kuvataan kehittämistehtävän tuotoksena syntyneen liiketoimintasuunnitelman prosessi vaihe vaiheelta sekä arvioidaan tuotoksen hyödynnettävyyttä, luotettavuutta ja lopputulosta kokonaisuudessaan. Tietoperustassa käytetyt lähteet ovat aiheen kannalta oleellisia kohtia lainsäädännöstä, viranomaislähteistä, tutkimuksista ja asiantuntijoiden lausunnoista. Kehittämistyön tietoperusta on rajattu käsittelemään aiheen kannalta oleellisia asioita.

Opinnäytetyön toimeksiantaja, sosiaalialan yritys X, on perustamisvaiheessa oleva yritys, joka tulee käyttämään opinnäytetyön tuotosta yritystoiminnan käynnistämiseksi, rahoituksen haussa ja liiketoiminnan kehittämisessä tulevaisuudessa. Perustettava yritys tulee tuottamaan kehitysvammaisille laadu-

kasta luontolähtöistä työ- ja päivätoimintaa liiketoimintasuunnitelman mukaisesti. Liiketoimintasuunnitelmaa ei julkaista työn yhteydessä, mutta liiketoimintasuunnitelman sisältö on kuvattu raportissa niin, että siitä saa hyvän kuvan suunnitellusta yrityksestä, sen toiminnasta, asiakkaista, markkinatilanteesta, mahdollisuuksista ja rahoitussuunnitelmasta.

2 TIETOPERUSTAN LIITTYVÄ TIEDONHAKU

Aloitin tietoperustan kokoamisen teemojen ja pääkäsitteiden hahmottelusta. Kun pääkäsitteet olivat selvinneet, jatkoin pohtimalla alakäsitteet. Keskeisiä käsitteitä ja olennaisia sisältöjä tietoperustassa olivat: yksityisen sosiaalialan yrittäjyys, liiketoimintasuunnitelma, kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminta ja luontolähtöinen toiminta. Tietoperustaa luotaessa oli tärkeää löytää luotettavat lähteet ja tarkastella niitä kriittisesti. Lähdekritiikillä tarkoitetaan lähteiden käyttäjän arvioivaa lähestymistä tekijöihin ja taustoihin (Kostamo ym. 2022, luku 3.3).

Ennen kuin aloitin avaamaan keskeisiä käsitteitä raporttiin, tutustuin erilaisiin tiedonhaun oppaisiin. Opinnäytetyön tiedonhaussa hyödynsin useita eri tietokantoja, mutta myös manuaalista etsintää kirjastosta käsin. Suoritin hakuja suomenkielisistä Journal.fi-, Finna.fi- ja Medic-tietokannoista. Hakulausekkeina sähköisissä hauissa olivat mm. "luonnon hyvinvointivaikutukset", "kehitysvamma and luonto" "Creen Care". Kansainvälisiä tutkimustuloksia hain esimerkiksi Cinahl- ja Science Direct -tietokannoista hakulausekkeilla "nature welfare effects", "intellectual disability and nature" ja "nature wellbeing research". Hauilla löytyi paljon tieteellisiä artikkeleita, julkaisuja ja tutkimustuloksia. Valitsin hakutulosten joukosta tuoreita, luotettavaksi arvioimiani lähteitä. Luotettavuuden arvioinnin apuna käytin XAMKin tiedonhankinnan opasta.

Aiheen kannalta oleellisia olivat myös lait ja viranomaispäätökset, näitä hain mm. Finlexistä ja eri viranomaisten verkkosivuilta. Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä avatessani kiinnitin erityistä huomiota siihen, että käytetyt lähteet ovat ajantasaisia. Oli tarkkaan pohdittava, mikä on aiheen kannalta olennaista, jottei teoriaosuus ole liian laaja. Kostamon ym. (2022, luku 3.4) mukaan tietoperustan kirjoittamista voidaan kutsua synteeksiksi, sillä se kootaan

useista eri lähteistä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Liitteessä 1 on koottuna luontolähtöistä toimintaa ja sen vaikuttavuutta käsittelevät keskeiset opinnäytetyössä hyödynnetyt tutkimuslähteet.

3 SOSIAALIALAN YRITTÄJYYS

Keskeinen osa toimivan hyvinvointivaltion rakennetta ovat hyvin toimivat sosiaali- ja terveystalvet (TEM 2023, 12). Yksityisillä sosiaalipalveluilla tarkoitetaan sosiaalihuollon palveluita, joita tuottaa ammatti- tai liiketoimintaa harjoittamalla korvausta vastaan joko yksityinen henkilö, jokin yhteisö tai säätiö, tai liikeyritys, joka on julkisyhteisön perustama (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 22.7.2011/922, 3. §).

3.1 Sosiaalialan yrittäjyys Suomessa

Sosiaali- ja terveystalvuita tuottavat Suomessa julkinen sektori, yhdistykset ja yksityiset yritykset. Yksityisellä sektorilla sote-alalla työskenteli vuonna 2020 yhteensä 125 528 henkilöä, kun taas julkinen puoli työllisti 290 747 henkilöä (TEM 2023, 24). Simunaniemen ym. (2018, 15) mukaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteisenä tavoitteena on tuottaa sosiaali- ja terveystalvet käyttäjille. Kuitenkin julkinen sektori tekee useat hankinnat käyttäjien puolesta, ja näin ollen julkisen sektorin hankintaosaaminen on tärkeää, jotta yritysten liiketoimintamahdollisuudet säilyvät. Sosiaali- ja terveystministeriön (2023b) mukaan yksityinen palveluntuottaja voi myydä palvelujaan hyvinvointialueille, kunnille tai suoraan mahdollisille asiakkaille.

TEM toimialaraportissa (2022, 28–30, 70, 79) sanotaan sosiaali- ja terveystalvan yritysten määrän Suomessa pysyneen viime vuosina melko vakaana. Vuonna 2017 sote-alan yrityksiä oli yhteensä 18 386, ja vuonna 2020 18 245. Kun tarkastellaan sote-alan yrityksiä vuonna 2020, on uusia yrityksiä vuoden aikana aloittanut enemmän kuin lopettanut. Vuonna 2021 51 sote-alan yritystä pani vireille konkurssin. Nämä 51 vireille pantua konkurssia koskettivat 578 työntekijää. Tulee kuitenkin huomata, ettei konkurssin vireillepano ole välttämättä johtanut konkurssituomioon.

Vuonna 2020 sosiaalihuollon avopalveluita tuottavia yrityksiä oli 2179. Näistä 2179 yrityksestä 1924 oli mikroyrityksiä, eli alle kymmenen henkilöä työllistäviä yrityksiä (TEM 2022, 71–72). Kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminta kuuluu vammaisten sosiaalihuollon avopalveluiden piiriin. TEM toimialaraportin (2023, 24) mukaan vuonna 2020 kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminta työllisti yhteensä 3927 henkilöä, joista 963 työskenteli yksityisellä sektorilla.

3.2 Yksityisen sosiaalialan yrityksen perustaminen

Yksityisen sosiaalialan palveluntuottajana voi toimia yhtiömuotoinen yritys, toimiminen, yhdistys tai säätiö (AVI 2023a). Yritystä perustettaessa yritysmuoto kannattaa valita sen mukaan, mikä sopii parhaiten yrityksen tarpeisiin. Yritys tulee rekisteröidä kaupparekisteriin ja ennakonperintärekisteriin sekä mahdollisesti myös työnantajarekisteriin (DVV s.a.). Arvonlisäverovelvollisten rekisteriin liittyminen on vapaaehtoista. Kun palvelu tuotetaan valvottuna ja sosiaalihoitolain mukaisena, ei myynnistä suoriteta arvonlisäveroa (Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501, 38. §).

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (14.4.2023/741, 5. §) määrää, että sosiaalipalvelujen tuottajan on oltava luotettava, ja sen on pystyttävä huolehtimaan toiminnan jatkuvuudesta ja lakisääteisten velvollisuuksien täyttämistä. Palveluntuottajan ollessa yksityinen henkilö, on hänen oltava täysi-ikäinen, sekä omattava yritys- tai yhteisötunnus. Palveluntuottajan toimintakelpoisuus ei saa olla rajoitettu holhoustoimesta annetuin lain (442/1999) §:n 18 mukaan, eikä hänellä saa olla määrättyä edunvalvojaa. Palveluntuottaja ei saa olla liiketoimintakiellossa, selvitystilassa tai konkurssissa. Edellä mainitut koskevat myös palveluntuottajan hallintoelimiin kuuluvia, toimitusjohtajaa sekä yhtiömiehiä.

Kun sosiaalihuollon palveluita tuotetaan vammaisille henkilöille, on otettava huomioon henkilön yksilölliset tarpeet. Yksilölliset tarpeet saattavat vaatia kohtuullisia mukautuksia, joilla edistetään vammaisten yhdenvertaisuutta ja varmistetaan vammaisen henkilön oikeuksien toteutuminen. Yksilöllisten, kohtuullisten mukautusten keinoin voidaan turvata vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta. (Valvira 2023.)

Yritystä perustettaessa rahoitusta voi hakea pankeilta, vakuutus- tai rahoitus-yhtiöiltä, sekä yksityisiltä rahoittajilta. Mikäli yrityksellä ei ole pankkilainan edellyttämiä vakuuksia, voi Finnveralta hakea lainaan alkutakausta. Myös avustuksia ja tukia on mahdollista saada, mikäli niiden vaatimat edellytykset täyttyvät. Esimerkiksi ELY-keskukset voivat myöntää kehittämisavustuksia ja toimialakohtaisia tukia. (DVV 2022.)

3.2.1 Liiketoimintasuunnitelma

Minkä tahansa alan yrityksen perustaminen lähtee liikkeelle yritysideoista. Yritysidea voi syntyä omasta osaamisesta tai halusta ratkaista jokin ongelma. Yritysidean jalostamisen, arvioinnin ja kehittämisen jälkeen voidaan puhua liikeideoista, joka on jo konkreettinen määritelmä tuotteesta tai tuotettavasta palvelusta ja potentiaalisista asiakkaista. Liikeidea kertoo, kuinka liiketoimintaa toteutetaan käytännössä. Hyvän liikeidean komponentteja ovat omaperäisyys, toteuttamisen helppous ja toiminnan kannattavuus. Liikeideoista jalostetaan liiketoimintasuunnitelma. (DVV 2021.)

Uusyrityskeskukseen (s.a.) mukaan liiketoimintasuunnitelma kertoo, kuinka liikeidea toteutetaan käytännössä. Liiketoimintasuunnitelma antaa käsityksen liiketoiminnan kannattavuudesta sekä tulevaisuudennäkymistä.

Liiketoimintasuunnitelman avulla yrittäjä jäsentää itselleen, kuinka liikeidea käytännössä toteutetaan, mutta siitä on hyötyä myös, kun idea esitellään mahdollisille rahoittajille ja liikekumppaneille. Liiketoimintasuunnitelman laatimiseen tulee varata riittävästi aikaa. Suunnitelmaa laadittaessa tulee huomioida, että idea saattaa jalostua eteenpäin, tai jopa muuttua, mikäli esimerkiksi laskelmissa ilmenee, ettei idea siinä muodossa ole kannattava.

Mikäli yritys aikoo hakea starttirahaa tai rahoitusta, on kattavan ja kokonaisvaltaisen liiketoimintasuunnitelman olemassaolo tärkeää, jotta yrityksen toimintaedellytyksistä saa realistisen kokonaiskuvan. Liiketoimintasuunnitelman laatijana toimii useimmiten yrittäjä itse, mutta apua suunnitelman laatimiseen ja laskelmiin voi saada esimerkiksi kunnilta ja järjestöltä. Suunnitelmassa tulee esitellä liikeidea ytimekkäästi: Millainen on perustettava yritys, mitä myydään ja ketä ovat asiakkaat?

Uusyrittäjäkeskus (s.a.) mainitsee, että liiketoimintasuunnitelmassa tulee kertoa yrityksen perustiedot, kuten yrittäjän nimi, yrityksen suunniteltu nimi, osoite yritykselle, yhtiömuoto ja sen päätoimiala. Yrittäjän henkilökohtaiset yrittäjyyttä tukevat ominaisuudet on hyvä kuvata liiketoimintasuunnitelmassa koulutuksen, työkokemuksen ja muun osaamisen lisäksi. Yrityksen tarjoamat tuotteet ja palvelut tulee esitellä sekä hinnoitella. On perusteltava, mihin tuotteiden ja palveluiden hinta perustuu ja millaista myyntiä tavoitellaan. Suunnitelmassa kerrotaan, kenelle tuotteita tai palveluita myydään, eli keitä ovat asiakkaat. Siinä tulee ilmetä myös markkinatilanne, eli millainen kysyntä ja tarjonta tuotteille tai palvelulle on yrityksen toimialueella, ja kuinka paljon potentiaalisia asiakkaita arvioidaan olevan. Markkinoiden kehitysnäkymät ja kilpailutilanne tulee kartoittaa sekä kuinka yritys erottuu edukseen muista alan toimijoista. Liiketoimintasuunnitelmassa on kerrottava, kuinka yrityksen markkinointi aiotaan toteuttaa.

Yritykselle on hyvä laatia riskienhallintasuunnitelma, jossa on tunnistettu ja lisätty yritystoiminnan mahdollisia riskitekijöitä ja kuinka niihin voidaan varautua. Myös SWOT-analyysi eli nelikenttä analyysi on hyödyllinen työkalu, jonka avulla voidaan melko vaivattomasti arvioida liiketoimintaa. SWOT-analyysin avulla saadaan selville yrityksen sen hetkiset vahvuudet ja heikkoudet sekä tulevaisuuden kannalta keskeiset mahdollisuudet ja uhat. Liiketoimintasuunnitelmaan tulee liittää mukaan laskelmat, joista ilmenevät yrityksen perustamisvaiheen kustannukset sekä kannattavuuslaskelma, joka kertoo liiketoiminnan rahallisesta kannattavuudesta. Myös tulevaisuuden suunnitelmat ja mahdolliset kehittämiskohteet on hyvä kirjata liiketoimintasuunnitelmaan. (Uusyrittäjäkeskus s.a.)

3.2.2 Omavalvonta

Sosiaalialan yrittäjällä on oltava tiedossaan alan laatusuosituksien. Jokaisen sosiaalipalveluita tuottavan yrityksen on suoritettava omavalvontaa, eli suunniteltava ja tarkasteltava toimintaa säännöllisesti. Omavalvonnan suorittaminen on yrityksen itsensä toteuttamaa ja sen omalla vastuulla. Omavalvonta kuuluu

jokaiselle työntekijälle ja sen tulee kuulua jokapäiväiseen työhön. Omavalvonnan keinoin huolehditaan palvelun lupaehtojen täyttymisestä, laadusta ja riittävydestä, sekä lainsäädännön toteutumisesta. Omavalvontasuunnitelmasta tulee ilmetä, kuinka palvelua toteutetaan laadukkaasti ja turvallisesti; millainen on palvelun toiminta-ajatus, arvot ja periaatteet; kuinka asiakkaan asema ja oikeudet on turvattu; kuinka tuetaan asiakkaan kuntoutusta, hyvinvointia ja ravitsemusta; miten toimitaan, mikäli asiakasturvallisuus vaarantuu; tai mitkä ovat toimenpiteet, kun palvelun sille asetetut tavoitteet eivät toteudu. Suunnitelma on laadittava kirjallisena, ja sen on oltava valmis kuuden kuukauden kuluttua toiminnan alkamisesta. Omavalvontasuunnitelma on oltava julkisesti nähtävissä toimintayksikössä, siten, ettei sitä tarvitse erikseen pyytää tarkasteltavaksi. (AVI 2023b.)

Lain yksityisistä sosiaalipalveluista (16. §) mukaan tuotetuista luvanvaraisista sosiaalipalveluista on toimitettava vuosittain toimintakertomus viranomaiselle. Palvelun tuottajan toimiessa yhden aluehallintoviraston alueella toimintakertomus toimitetaan sen alueen aluehallintovirastolle. Jos toimintaa on useamman aluehallintoviraston alueella, toimitetaan kertomus Valviralle.

3.2.3 Ammattitaito ja pätevyudet

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä säädetyn lain on tarkoitus parantaa asiakasturvallisuutta ja asiakkaan oikeutta saada laadultaan hyvää sosiaalipalvelua ja kohtelua (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 26.6.2015/817, 1. §). Yksityisiä sosiaalipalveluja tuottavalla yrityksellä ja toimintayksiköllä on oltava vastuuhenkilö, joka vastaa, että yksikössä tuotettavat palvelut ovat asianmukaisia, ja täyttävät sille asetetut vaatimukset (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 5. §). Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (8. §) sanoo, että yksityisiä sosiaalipalveluita tuottavan yrityksen vastuuhenkilöksi voidaan nimetä vain sosiaalihuollon ammattihenkilö, jolla on sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston myöntämä lupa harjoittaa sosionomin, geronomin tai kuntoutuksen ohjaajan ammattia. Vastuuhenkilöltä edellytetään myös tuntemusta alasta ja johtamisesta. Muun henkilöstömäärän on oltava riittävä ja siltä on löydyttävä alalle soveltuva koulutus (Avi 2023a).

Sosionomin koulutus antaa monipuoliset valmiudet toimia yhteiskunnallisissa sekä sosiaalialan tehtävissä. Tutkinto sisältää laajasti käytännön perustaitoja sekä -tietoa sosiaalialan asiantuntijatehtäviä varten (Mäkinen ym. 2020, 14, 20).

3.2.4 Luvat ja ilmoituksenvaraisuus

Sosiaalipalveluita saa tuottaa vain sellainen palveluntuottaja, joka on rekisteröitynyt Valviran ylläpitämään valtakunnalliseen palveluntuottajien rekisteriin, Soteriin (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 5. §).

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (7. §, 8. §) määrää, että ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja tuottavan yksityisen yrityksen on haettava lupa toiminnalleen ennen sen aloittamista. Lupaa haetaan myös, jos jokin luvan saaneessa palveluissa muuttuu huomattavasti. Lupaa haetaan aluehallintovirastolta, jonka alueella palveluita tuotetaan. Mikäli palveluita tuotetaan useamman aluehallintoviraston alueella, haetaan lupa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta. Avi:n (2023a) mukaan lupaprosessiin kuuluu lupatarkastuskäynti yksikköön, joka voidaan hoitaa joko fyysisesti tai asiakirjoja tarkastelemalla. Lupaa haettaessa on ilmoitettava tiedot palvelun tuottajasta, tiedot toimintayksiköstä, johon lupaa haetaan, tuotettavien palveluiden sisältö ja laajuus, asiakaspaikkojen määrä, tiedot vastuuhenkilöstä, tiedot muusta henkilöstöstä, tieto työnantajarekisteriin liittymisestä, toiminnan aloituspäivä, asiakirjojen säilyttämisestä ja rekisterinpidosta vastaavan henkilön tiedot, tietosuojavastaavaksi merkityn henkilön tiedot sekä muut tiedot, joita tarvitaan palvelun asianmukaisuuden, laadun ja turvallisuuden arvioimiseksi (Avi 2023a).

Mikäli sosiaalipalveluita tuotetaan muutoin kuin ympärivuorokautisesti, on toiminnasta tehtävä ilmoitus luvan hakemisen sijaan. Ilmoitus tulee tehdä ennen toiminnan aloittamista, tai sen huomattavaa muuttumista. Ilmoitus tehdään hyvinvointialueelle, jonka alueella palvelut tuotetaan ja ilmoitukseen on kirjattava samat tiedot kuin edellä mainittuun lupahakemukseen. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 22.7.2011/922. 7. §, 8. §, 32. §.) Kun ilmoitus saapuu hyvinvointialueelle, sen vastaanottanut taho liittää oman lausuntonsa ilmoitukseen

ja välittää ilmoituksen aluehallintovirastolle, joka tekee päätöksen palvelujen rekisteröinnistä (Avi 2023a).

Aluehallintoviraston (2023a) mukaan lupien ja ilmoitusten rekisteröinti on maksullista, ja maksujen määrät voivat vaihdella vuosittain. Vuonna 2023 ympärivuorokautisia palveluita tuottavan palveluntarjoajan lupa tarkastusmaksuineen oli 4950 €. Uuden, muita kuin ympärivuorokautisia palveluita tuottavan palveluntuottajan rekisteröiminen kustansi 740 €. Palvelut rekisteröidään Valveri-rekisteriin, kun palvelun tuottaja ja palvelut täyttävät rekisteröinnin edellytykset (Valvira 2024).

Mikäli lupaviranomainen havaitsee, että toiminnassa on rikottu lakia, säädöksiä tai määräyksiä on tällä mahdollisuus peruuttaa lupa tuottaa sosiaalipalveluita. Luvan peruuttaminen edellyttää, että lupaviranomaisen aiemmin antamat huomautukset tai määräykset eivät ole johtaneet havaittujen puutteiden tai epäkohtien korjaamiseen. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 23. §.)

3.2.5 Toimitilat ja varusteet

Toimintayksikössä, jossa palvelua tuotetaan, tulee olla asiaankuuluvat toimitilat ja varustelu. Tilojen tulee olla olosuhteiltaan siellä tuotettavalle palvelulle soveltuvat, terveelliset ja turvalliset (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 4. §). Tilojen on oltava sellaisia, että ne tukevat asiakkaiden sosiaalista vuorovaikutusta ja hyvinvointia. Suunniteltaessa tiloja, toimintaympäristöä ja laitteita, on otettava huomioon asiakkaiden yksityisyys, yksilölliset tarpeet sekä esteettömyys (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023 8. §).

Palveluntuottajan on toimitettava toimintayksikön toimitilojen asianmukaisuuteen liittyviä asiakirjoja ilmoituksen ja hakemuksen liitteeksi. Näitä ovat esimerkiksi tilojen pohjapiirustus ja käyttösuunnitelma, pelastussuunnitelma, poistumisturvallisuusselvitys ja pelastus- ja terveydensuojeluviranomaisen lausunnot. Mikäli tuotetaan ympärivuorokautisia sosiaalipalveluita, lupaviranomainen tarkastaa tilat ennen luvan myöntämistä. (Avi 2023.)

4 KEHITYSVAMMAISTEN TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINTA

Nivala & Ryytänen (2019, luku 8) toteavat, että vammaistyötä tulisi tarkastella osana ehkäisevää sosiaalityötä. Sen tärkeänä tehtävänä on ehkäistä yhteiskunnasta syrjäytymistä sekä huono-osaisuutta. Tavoitteena on myös se, että myös erityistarpeita omaavat voisivat elää normaalia elämää.

Ehkäisevällä sosiaalityöllä pyritään inklusioon, jossa yhteiskuntaa rakennetaan mahdollisimman esteettömäksi. Vaikuttamalla ympäristöön ja edistämällä vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksia voidaan parantaa hänen hyvinvointiaan ja osallisuuttaan yhteiskuntaan. Vammaistyön yksi tärkeistä tavoitteista on mahdollistaa merkityksellistä ja mielekästä toimintaa ja työtä (Nivala & Ryytänen 2019, luku 8). Kehitysvammaliiton (2023) mukaan Suomessa on arviolta 30 000 työkäistä kehitysvammaista henkilöä, joista n. 12 000 osallistuu työ- ja päivätoimintaan.

4.1 Kehitysvamma

Vernerin (2022a) arvioi, että Suomessa elää noin 50 000 kehitysvammaista ihmistä. Lääketieteellisestä näkökulmasta kehitysvamma ei ole sairaus, vaan ennen aikuisikää todettu oire aivojen toiminnan häiriöstä. Syitä kehitysvammaisuudelle on paljon. Kehitysvamma voi juontaa juurensa perintötekijöihin, raskausajan ongelmiin tai sen aikaiseen alkoholin käyttöön. Syynä voi olla lapsuusiässä tapahtunut onnettomuus tai sairaus, tai synnytyksessä ilmennyt hapenpuute.

Aivosäätiön (s.a.) mukaan 50 prosentissa lievistä tapauksista kehitysvamman syy jää tuntemattomaksi, kun taas vaikeissa tapauksissa puhutaan 30 prosentista. Kehitysvamma vaikuttaa mm. oppimiskykyyn ja kykyyn ymmärtää uusia asioita. Kehitysvammaan voi liittyä myös muita vammoja ja sairauksia, kuten epilepsiaa, autismin kirjoja ja erilaisia aistivammoja (Vernerin 2022a). Kehitysvammaisuus on hieman yleisempää miehillä kuin naisilla (Aivosäätiö s.a.).

4.2 Päivä- ja työtoiminnan järjestäminen ja tavoitteet

Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen vammaispalvelukäsikirjan (2023) mukaan kehitysvammaisten päivätoiminta on tavoitteellista, ja sen avulla pyritään vahvistamaan vammaisten ihmisten omatoimista selviytymistä arkielämässä.

Päivätoimintaa voidaan järjestää sosiaalihoitolain, vammaispalvelulain ja kehitysvammalain perusteella. Päivätoiminta on asiakkaalle maksutonta, mutta kuljetuksista ja aterioista voidaan periä maksu (THL 2023).

Joustava, yksilöllisten tarpeiden mukaan räätälöity palvelukokonaisuus, johon kuuluvat työ- ja päivätoiminta, sekä muut työllistymistä tukevat toiminnot, edistävät sosiaalihoiton turvin vammaisten henkilöiden kykyä työllistyä ja parantavat heidän osallisuuttaan. Joustava palvelukokonaisuus tarkoittaa sitä, että palveluita voidaan hyödyntää monipuolisesti, esimerkiksi niin, että henkilö voi käydä muutamana päivänä viikossa työssä, ja muutamana päivänä osallistua päivä- ja työtoimintaan. (THL 2023.) Päivä- ja työtoimintapäivän pituus täytyy suhteuttaa asiakkaan toimintakykyyn (Tuohimetsä & Rantanen 2018, 18).

Puhuttaessa sosiaalihoitolain mukaisesta työtoiminnasta, tarkoitetaan sillä ihmisen toimintakykyä edistävää, sekä ylläpitävää toimintaa. Työtoiminnan ollessa sosiaalipalvelu, ei siitä voida maksaa palkkaa, mutta työosuusrahaa on mahdollista saada. Työosuusrahasta tai sen määrästä ei ole säädetty laissa. Kuten päivätoiminta, myös työtoiminta on asiakkaalle maksutonta, mutta maksua saatetaan periä kuljetuksista ja aterioista. Sosiaalihoitolain perusteella järjestettävä vammaisten henkilöiden työtoiminta on osallistujalle maksutonta kuljetusta ja aterioita lukuun ottamatta. Työtoimintaa järjestetään ensisijaisesti yleislain, eli sosiaalihoitolain perusteella, mutta käytännössä yleensä toiminta järjestetään erityishoitolain, eli kehitysvammalain perusteella, sillä se on nähty palvelevan asiakkaita paremmin, ja esimerkiksi matkat työtoimintaan ovat maksuttomia, niistä huolehtii hyvinvointialue, jolla asiakas asuu. (THL 2023.)

Työtoiminnan sisältöä ei ole määritelty laissa, mutta sen tulisi olla osallistavaa, ja tarjota tukea, ja mahdollisuuksia työllistymiseen. Kehitysvammalaki sanoo, että itse työtoiminnan lisänä voi olla työhönvalmennusta ja muuta virikkeellistä

toimintaa. Työtoiminta tulee järjestää huomioiden yksilölliset tarpeet ja toiveet. Henkilön toiveita liittyen toiminnan määrään, sisältöön ja toteuttamistapaan on kuunneltava. Erityishuolto-ohjelmaan kirjataan työtoiminnan määrä ja kuinka se toteutetaan. Kun työtoimintaan osallistuvan tavoitteena on työllistyä avoimille työmarkkinoille, on toiminnan oltava painopisteeltään työelämätaitojen harjoittelussa, työhön valmentautumisessa ja työpaikan etsimisessä.

Työtoiminta on mahdollista järjestää yksilöllisenä tai ryhmätoimintana, riippuen siitä millaisia tavoitteita toiminnalle on asetettu. Toiminta voidaan järjestää niin toiminta- ja työkeskuksissa, tai muussa siihen soveltuvassa ympäristössä. Osa työtoiminnasta on mahdollista järjestää myös avotyössä tavallisella työpaikalla. Avotyöstä puhuttaessa työtehtävät vastaavat tavanomaisia työpaikalla suoritettavia tehtäviä, mutta niistä ei makseta palkkaa; työosuusrahan saaminen on kuitenkin mahdollista. (THL 2023.)

STM:n (2023a) mukaan valmisteilla on uusi vammaispalvelulaki, jonka tarkoituksena on mm. mahdollistaa ja turvata vammaisille ihmisille yhdenvertaiset palvelut, parantaa osallisuutta ja tukea itsenäistä elämää sekä itsemääräämisoikeuden toteutumista. Uuden lain on määrä tulla voimaan tammikuussa 2025.

5 LUONTOLÄHTÖINEN TOIMINTA

Tolvanen (2017, 30) kertoo, että luontotoiminta voi tarjota osallistujalle uudenlaista mielekästä sisältöä elämään. Luontoympäristössä toteutettuun, tavoitteelliseen tekemiseen voidaan sisällyttää monenlaista toimintaa. Toiminta voi olla yksinkertaisuudessaan psyykkistä toimintaa, kuten rauhoittumista ja havainnointia. Toiminta luo merkityksellisyyden kokemuksia, sekä parantaa hyvinvointia ja terveyttä. Hyödyllinen ja merkityksellinen tekeminen eläinten, muiden ihmisten ja luonnon parissa motivoi ja tuottaa mielihyvää. Työssä nähtävät tulokset palkitsevat tekijänsä ja saavat aikaan kokemuksia onnistumisesta ja luovat uskoa tulevaisuuteen. Kun toiminnan kokee merkitykselliseksi, on siihen helpompi sitoutua.

5.1 Luontolähtöisen toiminnan hyvinvointivaikutuksia

Tutkimusten mukaan terveydellä ja luontoympäristöllä on selkeä yhteys. Altistuminen luonnolle edistää sekä fyysistä että psyykkistä hyvinvointia ja terveyttä. Luonto vähentää stressiä, uupumusta, ahdistuneisuutta ja masennusta. Luonnolla on huomattu olevan yhteys matalampaan verenpaineeseen ja pulssiin, sekä parempiin D-vitamiini- ja kortisolitasoihin. Tutkimuksen mukaan hyödyt ovat merkittävämpiä ryhmille, joilla esiintyy syrjäytymistä. (Maxwell ym. 2018.) Yli-Viikari (2021, 11) nimeää eläinavusteisten toimintojen hyvinvointivaikutuksiksi vastuunottamisen, rauhoittumisen, hellyyden ja lohdun, aktivoitumisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen.

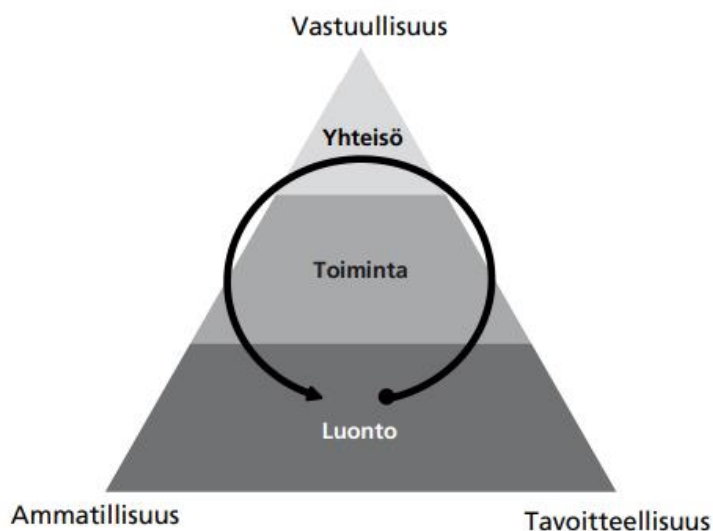
Tyrväisen ym. (2007, 73) tekemässä tutkimuksessa todettiin, että jo lyhytkestoinen luonnossa oleilu vaikuttaa positiivisesti ihmisen kokonaismielialaan, ja vähentää negatiivisia tunteita. Japanilaisessa tutkimuksessa selvitettiin, onko metsässä kävelyllä vaikutusta uniongelmiin. Tuloksissa todettiin, että metsäkävelyt vaikuttivat positiivisesti mm. yöunien pituuteen, nukahtamisaikaan ja unen laatuun (Morita ym. 2011). Yli-Viikarin & Liljan (2016, 73) tutkimuksessa todetaan, että ihminen hakeutuu luontoon rauhoittumaan ja hakemaan irtiotta arjesta. Vaikeiden elämäntilanteiden kohdatessa rauhoittavan ja turvallisen ympäristön tarve korostuu. Rauhoittuessaan ihminen kykenee luovempaan ja kokonaisvaltaisempaan ajatustyöskentelyyn.

Salonen ym. (2018b, 28) ovat tutkineet luonnon vaikutuksia työhyvinvointiin, ja tulokset osoittivat, että luonnossa oleskelu vaikuttaa työn imuun, työskentelyn tuottavuuteen ja sekä työkyvyn ylläpitoon. Tourula & Rautio (2014, 32) viittaavat teoksessaan Bermanin ym. (2008) tutkimukseen, jossa todettiin, että luontokuvien katselun jälkeen tutkittavat suoriutuivat muistia ja tarkkaavaisuutta vaativista tehtävistä paremmin, kuin kaupunkikuvien katselun jälkeen.

5.2 Green Care -toiminta

Green Care -käsite on Suomessa melko uusi, ja se esiteltiin ensikertaa vuonna 2008. Kaksi vuotta myöhemmin, vuonna 2010 perustettiin Green Care Finland -yhdistys (Soini ym. 2011, 320). Green Care -toiminta muodostuu monipuolisista luontoon perustuvista luontoavusteisista menetelmistä, joilla on

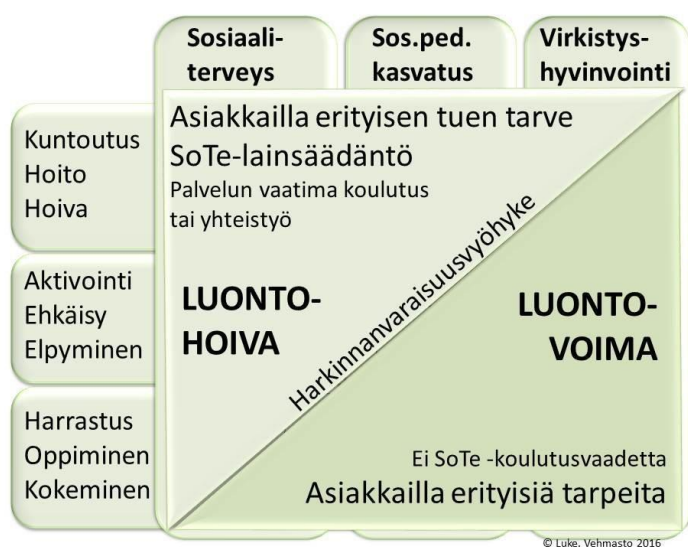
johdonmukainen tavoite edistää hyvinvointia. Toiminnalle keskeistä on ohjattu luontokokemus. Toiminta suunnitellaan asiakastavoitteiden saavuttamiseksi luonnon hyvinvointivaikutuksia käyttämällä. Green Care -toiminnan kolme ydinelementtiä ovat **luonto**, joka toimii kaiken toiminnan lähtökohtana ja perustana. Toisena elementtinä on **toiminta**, se aktivoi ja luo mielihyvää, kokemuksellisuutta ja oppimisen iloa. **Yhteisö** mahdollistaa osallisuuden tunteen. Jokaisen osallistujan tulee tuntea itsensä tarpeelliseksi, tulla sekä nähdyksi ja kuulluksi. Lisäksi Green Care -toiminnalle on kolme ehtoa: **ammattillisuus, vastuullisuus, ja tavoitteellisuus**. Nämä kolme ehtoa täyttyvät, kun toimintaa toteutetaan turvallisesti kestävän kehityksen näkökulma edellä - luontoa kunnioittaen, riittävällä ammattitaidolla, koulutuksella ja tutkimustietoa hyödyntäen. Toiminnan tulee olla tavoitteellista ja suunnitelmallista, sekä sen tulee noudattaa eettisiä ohjeita, lakeja ja säädöksiä. Yhdessä toiminnan ydinelementit ja ehdot muodostavat Green Care -toiminnan vaikuttavuuden (Kuva 1.) Kuitenkaan mikä tahansa palvelu, joka liittyy luontoon ja on kokemuksellista ja osallistavaa, ei ole Green Care -toimintaa. (Soini ym. 2011, 321–323.)

Kuva 1. Green Care –toiminnalle asetetut ehdot ja ydinelementit (Soini ym. 2011, 324)

Green Care -toimintaa voidaan harjoittaa missä vain ympäristössä, kunhan luonto on siinä läsnä: maataloilla, metsissä, puutarhoissa, mutta myös kaupunkiympäristöissä, puistoissa tai sisätiloissa materiaalien ja rekvisiitan avulla. GCF ry:n (2021a) mukaan toimintaa voidaan monin tavoin sovelletusti harjoittaa myös henkilöiden kanssa, joilla on erinäisiä toimintarajoituksia.

Green Care -palveluita tuotetaan eri tarkoituksiin ja eri asiakasryhmille. Palvelut voidaan luokitella kahteen osaan: (Kuva 2.) Luontohoivan ja luontovoiman palveluihin. Luontohoivan palveluita tuotetaan ja toteutetaan luontolähtöisesti, noudattaen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä. Toiminta on tarkoitettu erityistä tukea tarvitseville asiakasryhmille ja toiminta on tavoitteellista sekä asiakkaalle yksilöllisesti laaditun suunnitelman mukaista. Sosiaalipalveluissa ja sosiaalisessa kuntoutuksessa luonnon monipuolisuutta voidaan käyttää monin tavoin toiminnan tukena. Luontovoiman palvelut ovat luontolähtöisiä, ohjattuja harrastus-, hyvinvointi- ja kasvatustoimintoja, joiden tavoitteena on edistää hyvinvointia ja terveyttä. Luontovoiman palvelut eivät ole sosiaali- ja terveystoimen palveluita, mutta niitä tuotettaessa ja toteutettaessa on noudatettava toiminnalle asetettuja suosituksia ja säädöksiä. (GCF ry 2021a.)

Kuva 2. Green Care palvelut voidaan jakaa luontohoivan ja luontovoiman palveluihin (GCF ry 2021c).

Turvallisuuden huomioiminen on suuressa osassa vastuullisessa ja ammatillisessa toiminnassa. Luontolähtöistä toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa on kiinnitettävä huomio fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Green Care -toiminta edellyttää luontotoimintaan ja -ympäristöön kohdennetun turvallisuussuunnitelman laatimista. Sen avulla varmistetaan turvallinen toiminta ja toimintaohjeet mahdollisten turvallisuuspoikkeamien ilmetessä. Fyysinen turvallisuus tulee varmistaa niin rakennetussa, kuin luontoympäristössäkin. Fyysinen turvallisuus ja riskitekijät tulee huomioida jatkuvassa

käytössä olevissa kohteissa, mutta myös vierailuilla varsinaisen toimintaympäristön ulkopuolella. Psyykkisellä ja sosiaalisella turvallisuudella tarkoitetaan ilmapiiriä, jossa vallitsee luottamus ja itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan. Asiakkaan tarpeet huomioidaan, ja hänen annetaan vaikuttaa toimintaan ja osallistumiseensa. (Luke & GCF ry 2021, 30–31).

5.3 Luontolähtöisen toiminnan ympäristöjä ja malleja

Puutarhassa työskentely, eläinavusteinen toiminta ja maatalo-, luonto- ja vesiympäristöjen käyttö luovat Green Care -toiminnan ytimen. Monipuoliset luontoympäristöt tarjoavat valtavasti mahdollisuuksia ja lähes kaikkea luontoon liittyvää toimintaa voidaan hyödyntää hoidoissa ja tukemassa kuntoutusta (Salovuori 2020, 15).

5.3.1 Puutarhatoiminta

Puutarhatoiminta mahdollistaa monenkirjavia ja vaatimustasoltaan vaihtelevia työtehtäviä, joiden avulla voidaan harjoittaa kuntoa ja motoriikkaa, vahvistaa sosiaalisia suhteita ja yhteisöllisyyttä, oppia uutta ja kasvattaa itseluottamusta. Puutarhassa työskennellessä pääsee välittömästi näkemään oman työnsä jäljen, samalla hyötyen viherympäristön tuottamista monipuolisista positiivisista vaikutuksista. (Salovuori 2020, 16.)

Salovuoren (2020, 15, 18–20) mukaan puutarhatoimintaa voidaan harjoittaa ympäri vuoden ilman suurempia vaatimuksia puitteista. Puutarhatoiminnassa voidaan keskittyä esimerkiksi viheralueiden hoitoon ja rakentamiseen (taulukko 1) sekä koriste- ja hyötykasvien viljelyyn. Toiminnan yhtenä tarkoituksena voi olla tutustua luonnon luonnolliseen kiertokulkuun. Kiireisin aika puutarhatöissä asettuu keväälle, mutta myös pitkälle syksyyn riittää töitä. Kesäisin kasvimaalla täytyy mm. kitkeä, kastella, kompostoida ja torjua tuholaisia. Nämä tehtävät tarjoavat oivaa hyötyliikuntaa. Kun kesän kiireet ovat ohi, hyötykasvien viljelijällä riittää töitä sadonkorjuun parissa.

Taulukko 1. Esimerkki puutarhan kunnostustöistä ja niiden aikataulusta (Salovuori 2020, 19)

	Kevät	Kesä	Syksy
Nurmikot	Kevätharvointi, Yleislannoitus, nurmikon paikkaukset.	Nurmikon leikkaukset, mahd. typpilannoitus	Syyslannoitus, Kalkitukset. Uusien nurmikoiden kylvöt. Harvointi.
Puut ja pensaas	Puiden ja pensaiden leikkaukset . Suojaus kevätauringolta. Yleislannoitus. Istutustyöt	Puiden ja pensaiden hoitoleikkaukset. Runko- ja juurivesojen poisto. Rikkakasvien torjuminen ja maanhoito	Syyslannoitus Talvisuojaukset Puiden tukeminen.
Kesäkukat ja perennat	Perennapenkkiä puhdistus ja maankunnostus istutustöitä varten. Yleislannoitus. Istutustyöt. Syksyllä kukkivien perentojen jakaminen	Kastelu. Kuivien kasvosien poisto. Rikkakasvien poistaminen. Kasvitautilien ja tuholaisten torjunta. Uusien istutusten rakentaminen.	Keväällä kukkivien perentojen jakaminen. Syyslannoitus. Syysistutukset. Talvisuojaukset
Muut viheralueiden työt	Käytävien kevät-kunnostus. Katteiden levittäminen	Käytävien ja istutusalueiden kanttaukset.	Kivityöt ja muut viheralueiden työt. Aurasmerkkien laitto. Viljavuustutkimus.

Talvikaudella maan ollessa jässä ja lumen peitossa voidaan huoltaa puutarhakalusteita ja välineitä, sekä koulutautua ja suunnitella seuraavaa kautta. Myös joidenkin taimien istutus voidaan aloittaa jo vuoden ensimmäisinä kuu-kausina (Salovuori 2022, 22).

5.3.2 Eläinavusteinen- ja maatilatoiminta

Elämän kiertokulun ymmärtäminen ja luonnollisuus, siis syntyminen, lisääntyminen, vanheneminen ja kuolema voivat olla helpompia asioita ymmärtää ja käsitellä eläinten kautta (Salovuori 2020, 71). Eläimen kanssa toimittaessa toimija kiinnittää huomionsa ja mielenkiintonsa fyysiseen tekemiseen ja vuorovaikutukseen, jolloin toiminnallinen harjoittelu on luontaista (GCF ry 2021b). Eläinten hoitoa harjoittamalla on mahdollisuus harjoitella vastuun kantamista. Tulee kuitenkin muistaa, että eläinavusteista toimintaa järjestettäessä on huomioitava myös se, että eläinten kohtaaminen voi aiheuttaa suuria tunteita ja jollakulla saattaa olla eläimistä negatiivisia kokemuksia ja mielikuvia (Salovuori 2020, 71, 78).

Lipponen & Vehmasto (2019, 8, 11) kertovat yhden vakiintuneimmista eläinavusteisista toiminnoista Suomessa olevan sosiaalipedagoginen hevos-toiminta. Toiminnan keskiössä ovat ratsastus ja tallitaitojen opettelu, mutta visio toiminnalle on kuitenkin laajempi. Kyse on kasvatuksellisesta, hyvinvointia ja terveyttä edistävästä, sosiaalisesti kasvattavasta, yhteisöllisestä toiminnasta.

Maatilan töitä tekemällä oppii vastuullisuutta ja se parantaa oma-aloitteisuutta. Toiminta sopii erityisesti ulkoilmassa ja eläinten parissa viihtyville ihmisille, jotka mielivät tehdä fyysistä, konkreettista työtä. Maatilan päivät tarjoavat arkisia rutiineja, jotka tuovat päivään tarkoitusta (GCF ry 2021c). Erityisen merkittävää maatilatyöskentelyssä on osallistujien kesken vahvistuvat sosiaaliset suhteet. Maatilamiljöö koetaan usein rauhoittavaksi ja rauhalliseksi, sillä siellä koetaan olevan hiljaisuutta ja tilaa (Leppänen & Jääskeläinen 2017, 17, 37)

5.3.3 Metsä- ja luontotoiminta

GCF ry (2021d) kertoo metsäkylvyistä, joiden tavoitteena on luoda luontoyhteys ja syventää sitä. Luontoyhteyden kautta hyvinvointivaikutukset tapahtuvat ja itsesääätelykyky paranee. Espanjassa opiskelijat (Bermejo-Martins ym. 2022, 1) valmistelevat tutkimusta, jossa on tarkoitus selvittää metsäkylpyjen hyvinvointivaikutuksia kehitysvammaisille aikuisille henkilöille. Tutkimuksen hyvinvointivaikutusten uskotaan olevan elämänlaadun ja psykofyysisen koherenssein parantuminen ja verenpaineen lasku.

Liikunnan tiedetään laskevan verenpainetta ja kohentavan itsetuntemusta ja mielialaa, mutta on todettu, että luontoympäristössä terveysvaikutukset vahvistuvat entisestään (Tourula & Rautio 2014, 22). Tehokas kävely marja- tai sienimetsään virkistää, helpottaa unensaantia ja parantaa fyysistä kestävyyttä (UKK-instituutti 2021).

Vesiluontoon liittyvässä toiminnassa, Blue Caressa viitataan luonnonvesistöissä ja niiden maisemissa tapahtuvaan toimintaan, kuten liikuntaan ja virkistytymiseen. Toiminnassa korostetaan veden merkitystä. Veteen ja sen ympäristöön liittyviä hyvinvointivaikutuksia on tutkittu vähän, mutta rannat ja vesiympäristöt ovat nousseet esiin niin aisteja aktivoivina ja elvyttävinä ympäristöinä, mutta myös mielipaikkoina (Tuohimetsä ym. 2019, 5).

6 LUONTOLÄHTÖINEN TYÖSKENTELY OSANA KEHITYSVAMMAISTEN TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINTAA

Kehitysvammaisilla ei välttämättä ole mahdollisuuksia päästä luontoon ja tutustua siihen samalla tavalla kuin muilla ihmisillä.

Suunniteltaessa ja toteutettaessa luontolähtöistä toimintaa kehitysvammaisille, on erityisesti keskityttävä yksilön mielenkiinnon kohteisiin ja valmiuksiin. Parhaita tuloksia saadaan, kun toiminta ja käytettävät menetelmät ovat yksilöllisesti suunniteltuja. Kaikkia luontoympäristöt eivät välttämättä kiinnosta, ja luonnossa voi esiintyä pelottaviakin asioita. Kun luontoon saa mahdollisuuden tutustua mieluisalla ja turvallisella tavalla, se voi innostaa ja avartaa elinpiiriä. Kaikilla ei ole myöskään halua päästä fyysisesti luontoon, ja tässä tapauksessa luonto voidaan tuoda ihmisen luo. Luonto voidaan tuoda sisätiloihin esimerkiksi äänien, videoiden, materiaalien, makujen ja tuoksujen avulla. (Verneri 2022b.)

6.1 Ammatillisuus ja ohjaus

Tolvasen (2017, 14) mukaan, kun luontolähtöistä toimintaa tuotetaan sosiaalipalveluna, on toiminnan oltava tavoitteellista, vastuullista ja ammatillista. Tavoitteellisuudella tarkoitetaan, että toiminnalle on asetettu osallistujalähtöinen tavoite, jota kohti pyritään pitkäjänteisesti. Vastuullisesti toimitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, luontoa kunnioittaen. Ammatillisuus näkyy ammattilaisen ammattialan hallintana, sekä riittävänä luontotoiminnan osaamisena. Työntekijällä tulee olla sosiaali- ja terveysalan koulutuksensa lisäksi Green Care -osaamista. Green Care -osaamista voi hankkia käymällä esimerkiksi 5. opintopisteen laajuinen Green Care perusteet -opintojakso (Tolvanen & Jääskeläinen 2016, 17).

Kun puhutaan luontoavusteisesta toiminnasta, tärkeää on ohjaajan tarjoama tuki (Tolvanen & Jääskeläinen 2016, 32). Onnismaan (2021, 12) mukaan ohjaus on työmenetelmä, jota sovelletaan useilla eri aloilla. Se on toimintaa, jolla on selkeitä sisällöllisiä tavoitteita, joihin pyritään. Luontoympäristössä suoritettava yhteinen toiminta saattaa lisätä ammattilaisen ja osallistujan välistä tasa-arvon kokemusta, sekä luottamusta. Toiminnassa ja sen luomassa keskustelussa ammattilainen oppii osallistujan elämästä ja tavasta nähdä oma elämänsä (Tolvanen 2017, 20). Luontolähtöistä toimintaa harjoittavan ammattilaisen on omattava tietotaito siihen, miten luonnon hyvinvointivaikutukset syntyvät, ja kuinka luontolähtöisen toiminnan eri tapoja voi käyttää hyväksi vahvistaakseen osallisuutta. Toiminnan ohjaajan on kyettävä soveltamaan Green Care -elementtejä yksilökohtaisesti. Tärkeää on antaa osallistujalle tarvittaessa tukea ja apua valintatilanteisiin, itsensä ilmaisuun sekä ajatuksien ja omien mielipiteiden kertomiseen. (Tolvanen 2017, 15, 27.) Luonnossa esiintyy erilaisia allergisoivia kasveja ja hyönteisiä. Ohjaajalla tulisi olla tieto asiakkaiden mahdollisista allergioista, ja kyky tunnistaa allergisoivat ja myrkylliset kasvit (Luke & GCF ry 2021).

6.2 Asiakkaat

Luontolähtöinen työ- ja päivätoiminta sopii henkilöille, jotka ovat kiinnostuneita luonnosta ja eläimistä (Kamau & Kola 2021, 9). Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (2022) mukaan asiakkaat tulee nähdä toimijoina ja heitä tulee osallistaa sopivan luontolähtöisen toiminnan löytämiseen ja suunnitteluun. Tolvanen (2017, 23) kertoo, että toimijoiden osallisuutta voidaan vahvistaa, kun ryhmän jäsenet pääsevät antamaan oman panoksensa luontotoiminnan kehittämiseksi.

Kamaun & Kolan (2021, 9) mukaan fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn on mahdollistettava toimintaan osallistuminen. Jos toimintaan osallistujat omaavat samankaltaisen toimintakyvyn, on toiminnan järjestäminen ja suunnittelu helpompaa (Tuohimetsä & Rantanen 2018, 18). Luontolähtöiseen toimintaan osallistuvalla ei voi olla vakavia pöly-, heinä- tai eläinallergioita (Kamau & Kola 2021, 9). Salovuori (2020, 27) mainitsee, että esimerkiksi puutarhassa allergiaoireilu voi olla harvinaisempaa, mutta kasvien allergisoivista vaikutuksista on hyvä olla tietoinen. Eläimien kanssa toimittaessa allergiaoireet ovat mahdollisempia.

6.3 Toiminta

Luontolähtöinen toiminta sisältää toimintaa, joka voi tuoda tukea arjen toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallinnan parantamiseen. Toiminta voi olla ryhmämuotoista toimintaa, joka tukee sosiaalisuutta ja vuorovaikutussuhteita (Tolvanen 2017, 14). GCF ry:n (2021a) mukaan uusien taitojen oppiminen ja työtaitojen harjoittelu mahdollistuvat monen tasoilla tehtävillä, joita luontoympäristöt tarjoavat. Vernerin (2022b) mukaan käytettävien ympäristö- ja toimintamallien tulee perustua kokemus- ja tutkimuspohjaiseen näyttöön, jotta voidaan olla varmoja, että kyseinen toiminta sopii asiakasryhmälle.

Toiminnassa ja sen suunnittelussa ohjaajan on tärkeää tuntea asiakkaansa ja huomioida heidän mahdolliset toimintarajoitteensa. Toimintarajoitteet voivat olla fyysisiä ja/tai psyykkisiä. Olosuhteet luontolähtöisessä työskentelyssä on luotava sellaisiksi, että jokaisella on mahdollisuus osallistua toimintaan. Toiminnan ohjaaja voi haastatella ja kerätä tietoa asiakkaan toiveista toiminnan

suhteen, toimintakyvystä ja rajoitteista, sekä aikaisemmasta kokemuksesta liittyen luontotoimintaan. Näiden seikkojen avulla toiminnan suunnittelu on helpompaa. (Salovuori 2020, 24 28.)

Toiminnallisuus voi antaa hyvän mahdollisuuden osoittaa kykenevyyttään. Oppimisvaikeuksien kanssa painivat saattavat olla hyvin eteviä käsistään, ja kykenevät oppimaan uutta konkreettisesti tekemällä. Toiminnallisuus voidaankin nähdä useille eri asiakasryhmille hyvänä työskentelymuotona. Se on kokonaisvaltaista ja tarjoilee haasteita niin henkisille, fyysisille sekä sosiaalisille osa-alueille. Toimintaympäristön elämyksellisyys ja monenlaiset aistikokemukset vahvistavat toiminnasta saatua kokemusta. (Salovuori 2020, 73). Parhaimmillaan työ- ja päivätoiminta on silloin, kun asiakkaat saavat valita heille sopivaa toimintaa, ja kokevat onnistuvansa niissä, sekä olevansa hyödyksi (Tuohimetsä & Rantanen 2018, 18).

7 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia liiketoimintasuunnitelma luontolähtöistä kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaa tuottavalle yritykselle ja selvittää, mitä yksityisen sosiaalialan yrityksen perustaminen edellyttää. Kehittämistyötä ohjasi kysymys, mitä sosiaalialan yrityksen perustaminen edellyttää käytännössä.

Tavoitteena kehittämistyölle oli luoda toimeksiantajalle, yksityisen sosiaalialan yritykselle käyttökelpoinen ja selkeä liiketoimintasuunnitelma, jonka avulla esitellään yritys ja sen tuottama palvelu, haetaan mahdollista rahoitusta ja käynnistetään liiketoiminta. Liiketoimintasuunnitelman avulla voidaan kehittää yritystoimintaa tulevaisuudessa. Raporttiosuuden tietoperusta tarjoaa kattavan tietopaketin yksityisen sosiaalialan yrittäjyydestä kiinnostuneille.

8 LIIKETOIMINTASUUNNITELMAN LAATIMISEN PROSESSI

Kostamon ym. (2022, luku 1.1–1.2 1.4, 2.1, 3.1) mukaan toiminnallinen opinnäytetyö on antoisa oppimiskokemus ja kehittämistyötä, jonka tuloksena syntyy ammatillinen, konkreettinen tuotos. Lähtökohta toiminnalliselle opinnäyte-

työlle voi olla hyvin käytännönläheinen, ja idea voi syntyä suoraan arjesta. Toiminnallinen opinnäytetyö syntyy kehittäväällä ja tutkimuksellisella otteella. Kehittäminen lähtee liikkeelle jostakin rajatusta kysymyksestä, johon kehittämällä haetaan vastausta. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotos vastaa tuohon kysymykseen. Tiedonhaku, raportointi ja tuotoksen valmistelu kulkivat käsi kädessä koko opinnäytetyön prosessin ajan.

Opinnäytetyön idea sai alkunsa kiinnostuksestani kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaa kohtaan. Pitkällisen aiheeseen tutustumisen jälkeen sain ajatuksen toteuttaa liiketoimintasuunnitelman kehitysvammaisten luontolähtöistä työ- ja päivätoimintaa tarjoavalle, perustamisvaiheessa olevalle yritykselle. Kehittämistehtäväni etenemistä kuvaan Salosen (2013, 15) määrittelemän lineaarisen mallin mukaisesti (Kuva 3.)

Kuva 3. Kehittämistyöni vaiheet ja aikataulu kuvattuna Salosen (2013) lineaarisen mallin mukaan.

Lineaarisen mallin mukaan ensimmäisessä vaiheessa talvella-kevällä 2023 määrittelin työn tavoitteen. Kevällä 2023 tavoitteen määrittelyä seurasi suunnitteluvaihe. Toteutusvaiheeseen pääsin kesällä 2023, ja se kesti aina vuoden 2024 alkuun. Kun toteutusvaihe oli ohi, seurasi keväällä 2024 päättämisen vaihe ja arviointi.

Opinnäytetyössä, jonka tuotoksena syntyi liiketoimintasuunnitelma aloittavalle yritykselle, oli joitakin erityispiirteitä, jotka poikkeavat useimmista opinnäytetyöistä. Opinnäytetyön työelämäkumppanina ja toimeksiantajana toimi tuleva, perustamisvaiheessa oleva yritys.

8.1 Tavoitteen määrittely

Liiketoimintasuunnitelman laatimiselle oli pitkälle jalostuneen liikeidean johdosta selkeä tarve. Ennen kuin otin yhteyttä opinnäytetyökoordinaattoriin ideani kanssa, tein laajasti taustatutkimusta aiheen keskeisiin aiheisiin liittyen, tutustuin yksityisen sosiaalialan yrittäjyyteen ja sen harjoittamisen edellytyksiin, sekä tarkastelin Theseus-hakemistosta toiminnallisia opinnäytetöitä, joiden tuotoksena oli syntynyt liiketoimintasuunnitelma. Tutkin myös toiminnallisen opinnäytetyön erityispiirteitä ja prosessia.

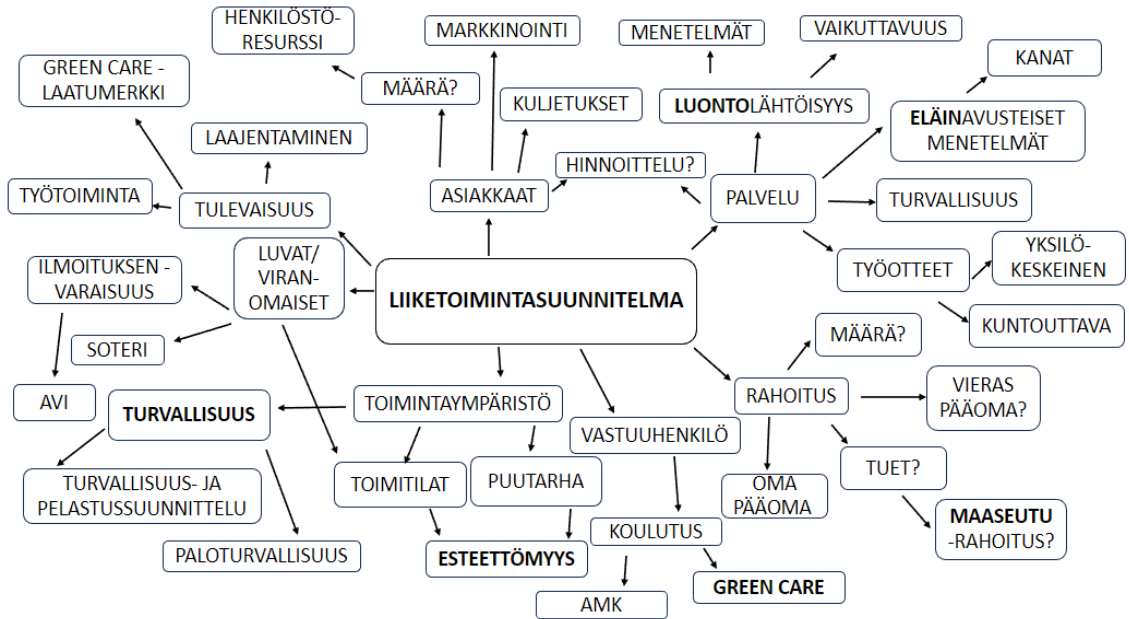
Luontolähtöistä toimintaa hyödynnetään sosiaalipalveluissa ja kuntouttavassa työssä mielestäni liian vähän, vaikka mahdollisuudet ovat laajat ja luonnon hyvinvointivaikutukset tunnettuja. Suoritin sosionomin opinnoissani 5 opintopisteen laajuisen Green Care perusteet -opintojakson, sekä luontolähtöisen kuntouttavan työn 15 opintopisteen kokonaisuuden. Kurssit tarjosivat paljon tietoa luontoavusteisista toiminnoista, menetelmistä ja vaikuttavuudesta. Näiden opintojen innoittamana päätin lisätä luontolähtöisen toiminnan osaksi liikeideaa. Täytyi vielä tutkia ja todentaa, että luontolähtöistä päivätoimintaa tuottavalle yritykselle on tarve. Keski-Suomessa rekisteröityneitä Green Care -palveluntarjoajia on yhteensä 12, joista tietojen mukaan yksi tuottaa päivätoimintaa kehitysvammaisille. Tarjottavat palvelut painottuvat mm. työhyvinvointitoimintaan, kuntouttavaan työtoimintaan sekä tavoitteellisiin virkistys- ja hyvinvointipalveluihin. (GCF ry s.a.).

Haluni oli kehittää kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaa enemmän yksilöllä, tämän mielenkiinnonkohteita ja mieltymyksiä huomioivammaksi. Oman kokemukseni mukaan työ- ja päivätoimintaa järjestetään suurehkoissa toimintakeskuksissa, joissa toiminta on pääasiassa ryhmämuotoista ja asiakasmäärät ovat melko suuria. Huomioni kiinnittyi myös laitospäivätoimintoihin, joissa monet kehitysvammaiset asuvat. Suunnitelmassani päiväaikaisen toiminnan miljöö tulee olemaan hyvin erilainen, kuin toimintakeskuksissa ja asumisyksiköissä.

8.2 Suunnittelu

Ojasalo ym. (2015, 28) painottavat, että ennen kuin kehittämistyön tarkka suunnitteleminen voidaan aloittaa, on tunnettava kehittämistyön kohde. Kun liikeidea oli jalostunut siihen pisteeseen, että pääsin tutustumaan tarkemmin liiketoimintasuunnitelman tulevaan sisältöön, lähdin perehtymään laajasti erilaisiin valmiisiin liiketoimintasuunnitelmamalleihin ja ohjeistuksiin. Valmiita, ilmaisia liiketoimintasuunnitelman malleja ja pohjia löytyy internetistä paljon (ks. esim. Uusyrityskeskus tai Digi- ja väestötietovirasto). Opinnäytetyöni liiketoimintasuunnitelmaa ei ole tehty valmiiseen pohjaan, mutta se mukailee useimpia malleja, ja siihen on kerätty mielestäni tärkeimmät, ja useimmissa malleissa mainitut kohdat, kuten kuvaus tulevasta liiketoiminnasta, myytävästä palvelusta ja sen asiakkaista, yrittäjän henkilökohtaisista ominaisuuksista jotka tukevat yrityksen perustamista ja sen toimintaa, markkinointiin ja kilpailuun liittyvistä seikoista, riskeistä, sekä rahoituslaskelmat aina perustamiskustannuksista toiminnan kannattavuuteen tulevaisuudessa.

Suunnitteluvaiheessa tein paljon muistiinpanoja ja kirjasin ajatuksiani ylös mind mapin muodossa. (Kuva 4.) Kehittämistyössä on Salosen (2013, 23) mukaan tärkeää käyttää hyödyksi ja tuottaa erilaisia aineistoja, jotta käytännön työskentelystä jää raportointia varten dokumentteja. Kaikki sellainen materiaali, josta voidaan päätellä kehittämistyön vaiheittainen eteneminen loogisesti, on oleellista.

Kuva 4. Mind map liiketoimintasuunnitelman hahmotteluvaiheesta

Hahmottelin sisältöjä tekemääni liiketoimintasuunnitelman mallipohjaan, ja muokkasin sitä juuri tälle suunnitelmalle sopivaksi. Suunnitteluvaiheessa oli huomioitava, että liiketoimintasuunnitelmasta ei kannata tehdä liian pitkää, vaan on tärkeintä, että suunnitelma on ytimekäs ja kertoo lukijalle kaiken oleellisen tiedon. Olikin tarkkaan mietittävä, mitkä seikat ovat oleellisia ja antavat tarvittavan informaation. Kostamo ym. (2022, luku 3.3) kertovat, että toiminnallinen opinnäytetyö saattaa sisältää materiaalia, joka ei ole kaikkien saatavilla ja joka voi olla salassa pidettävää. Tämän kehittämistyön tuotoksena syntynyt liiketoimintasuunnitelma sisältää tietoa, jonka julkaisu saattaisi vaarantaa toimeksiantajan tulevan liiketoiminnan, siksi oli tarkkaan jo suunnitteluvaiheessa mietittävä mitkä asiat jäävät julkisen osion ulkopuolelle.

8.3 Toteutus

Kehittämistyön menetelmillä tarkoitetaan käytännön keinoja ja työskentelytapoja, joiden avulla päästään kehittämistoiminnan tavoitteisiin. Se, mitä menetelmiksi kutsutaan, vaihtelee. Jotkin menetelmät edistävät ideointia, toisten avulla kuvataan ja esitetään kehittämistoimintaa. (Salonen ym. 2018a, 55–57). Ojasalo ym. (2015, 40) kertovat, että kehittämistyössä suositellaan käytettävän useampia eri menetelmiä yhtäaikaaisesti. Menetelmiä valittaessa on tär-

keimpinä kysymyksinä: millaista tietoa tarvitaan ja mihin saatua tietoa hyödynnetään? Kehittämistyön toteutusvaiheessa hyödynsin SWOT-analyysiä ja suunnitteluvaiheessa mind map -työkalua. Näiden menetelmien avulla sain niidottua yhteen suunnitteluvaiheen pohdinnat, omat ideani, sekä tarvittavan tutkimustiedon ja yksityiseen sosiaalialaan liittyvät faktat.

Kun puhutaan sosiaalipalvelusta, jonka tulee olla lakisääteistä, laadukasta ja suunnitelmallista, oli liiketoimintasuunnitelman teko vaiheessa otettava huomioon useita seikkoja, jotta palvelua voidaan tulevaisuudessa tuottaa sen vaatimalla tavalla. Liiketoimintasuunnitelman aloitusvaiheessa oli oltava tiedossa tarkkaan määritellyt kriteerit sille mitä yksityisen sosiaalialan yritystoiminnan aloittaminen ja palvelun tuottaminen vaatii yrittäjältä ja toiminnan ympäristöltä. Näiden tietojen saavuttamiseksi kävin toteutusvaiheessa läpi seuraavat lait, viranomaismääräykset ja hyvinvointialueen määrittelemät ehdot ja suositukset (taulukko 2.).

Taulukko 2. Liiketoimintasuunnitelman teossa hyödynnettyjä lakeja ja viranomaisohjeita

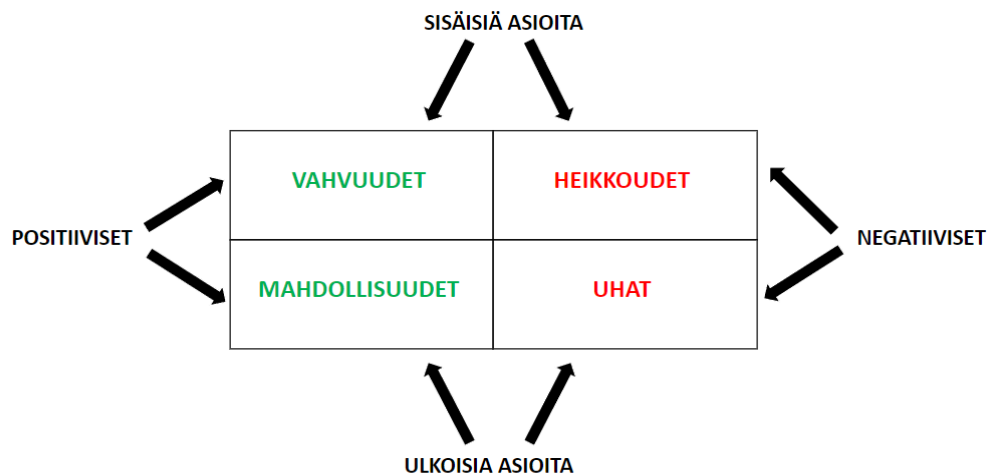
LÄHDE	LÄHTEEN SISÄLTÖ
Aluehallintoviraston verkkosivut yksityisistä sosiaalipalveluista	Aluehallintovirasto myöntää sote-alan lupia ja valvoo palveluiden asianmukaisuutta
Laki yksityisistä sosiaalipalveluista	Yksityisiä sosiaalipalveluita ohjaava laki
Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä	Laki määrittää sosiaalihuollon ammattihenkilöt, sekä kriteerit suojattujen ammattinimikkeiden käytölle
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta	Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa koskeva laki
Keski-Suomen hyvinvointialueen verkkosivut mm. asiakasmaksuista	Palvelu aiotaan tuottaa ko. Hyvinvointialueella.
Valviran verkkosivut yksityisistä sosiaalipalveluista	Valvira valvoo sote-palveluiden asianmukaisuutta ja ohjaa aluehallintovirastoa
Vernerin.fi	Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta
Digi- ja väestötietoviraston verkkosivut	Tietoja ja palveluita kansalaisten tarpeisiin
Sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivut yksityisistä sosiaalipalveluista	STM on osa valtioneuvostoa ja vastaa sosiaali- ja terveyspolitiikan suunnittelusta, ohjauksesta ja toimeenpanosta

Tutustuin myös Vernerin (2023) verkkosivuilta löytyviin kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan osallisuutta ja työllistymistä edistävän toiminnan laatukriteereihin, jotka antoivat lisää suuntaviivoja tuotettavalle palvelulle.

Liiketoimintasuunnitelman teon alkuvaiheessa käytin kehittämisen menetelmänä SWOT-analyysiä, joka on yrityksen arviointiin soveltuva työkalu. SWOT kirjainyhdistelmä tulee englannin kielen sanoista: Strength=Vahvuus,

Weakness=Heikkous, Opportunity=Mahdollisuus ja Threat=Uhka. Suomen riskienhallintayhdistys (s.a.) kertoo, että SWOT-analyysiin, eli nelikenttäanalyysiin sisältyy yrityksen nykytilanteen sekä tulevaisuuden analysoinnit. (Kuva 5.) Nykytilanteen tekijät ovat positiivisia vahvuuksia, joita yritys pystyy sillä hetkellä hyödyntämään, sekä negatiivisia heikkouksia, joita tulee parantaa, jotta yritystoiminta olisi tehokkaampaa. Tulevaisuuden tekijät ovat uhkia ja mahdollisuuksia, joiden tunnistaminen edesauttaa tulevaisuuden toiminnan arvioimisessa.

Kuva 5. Nelikenttäanalyysin rakenne

Liiketoimintasuunnitelmassa esiteltyyn SWOT-analyysiini kokosin yritystoiminnan kannalta keskeisiä seikkoja, joiden avulla kartoitin toiminnan aloitushetken vahvuuksia ja heikkouksia, sekä tulevaisuuden uhkia ja mahdollisuuksia. SWOT-analyysin valmistuttua toiminnan riskit oli helpompi nimetä ja tunnistaa, sekä kirjata konkreettiset ratkaisut niiden poistamiseksi tai minimoimiseksi.

Perustamisvaiheessa olevalla yrityksellä, jolle liiketoimintasuunnitelma tehtiin, oli valmis perusajatus toiminnan keskeisistä sisällöistä, menetelmistä ja työotteista. Asiakasryhmä oli yrityksen perustajalle ennestään tuttu ja mielessä oli selkeä ajatus siitä, kuinka markkinointi hoidetaan. Myös yritystoiminnan riskit olivat pääpuolisesti tiedossa, ja ne kirkastettiin SWOT-analyysiä hyödyntämällä. Yrityksen aloitusvaiheen rahoituksen järjestämistä varten tutustuttiin erilaisiin rahoitusvaihtoehtoihin, ja laskelmien pohjalta rahoitusasiat saatiin hiotua selkeiksi ja toiminnalle kannattaviksi. Liiketoimintasuunnitelma laadittiin

näiden ideoiden ja ajatusten pohjalta, erilaisia kehittämisen menetelmiä käyttäen valmiiksi, toimivaksi ja käyttökelpoiseksi kokonaisuudeksi.

8.4 Päätäminen ja arviointi

Kehittämistyö päättyy, kun sille asetetut tavoitteet on saavutettu (Ojasalo ym. 2015, 47). Kun opinnäytetyön tuotoksena syntynyt liiketoimintasuunnitelma oli valmis, kehittämistyö päättyi. Päätämisvaiheeseen kuului raporttiosuuden viimeistely ja kehittämistyön kokonaisuuden arviointi. Itsearviointia on tapahtunut koko opinnäytetyön prosessin ajan. Kehittämistyön loppuarvioinnin tarkoitus on osoittaa, kuinka kehittämistyössä onnistuttiin. Arvioinnissa voidaan tarkastella esim. työn suunnittelua, tavoitteiden asettelua sekä niiden toteutumista, menetelmien valintoja ja toiminnan johdonmukaisuutta. Tuotoksen arvioinnissa voidaan kiinnittää huomiota esimerkiksi sen merkittävyyteen. (Ojasalo ym. 2015, 47). Tuotoksen itsearvioinnissa käytin pohjana Kuntoutussäätiön (s.a.) ARTSI-itsearviointia. Yksilötason Itsearviointityökalua soveltaen minun oli tarkoitus arvioida ja saada tietoa omasta toiminnastani ja sen organisoinnista, osaamisen kehittämisestä ja kehittämistyön lopputuloksesta. Kuntoutussäätiön ARTSI-toiminta tarjoaa tukea sosiaali- ja terveysalan järjestöille oman toimintansa arviointiin ja kehittämiseen. Itsearvioinnin tulokset on esitelty opinnäytetyön luvussa 9.2.

9 LIIKETOIMINTASUUNNITELMAN KUVAUS JA ITSEARVIOINNIN TULOKSET

9.1 Liiketoimintasuunnitelman rakenne ja sisältö

Laatimassani liiketoimintasuunnitelmassa, jonka sisällysluettelo löytyy julkisen opinnäytetyön version liitteestä 2, on esitelty kaikki oleellinen tieto, jota useimmat valmiit liiketoimintasuunnitelmamallit suosittelevat kerrottavaksi, jotta siitä saa realistisen ja mahdollisimman tarkan kuvan yrityksestä. Liiketoimintasuunnitelmaa tullaan hyödyntämään yritystoiminnan käynnistämisvaiheessa ja rahoituksen hakemisessa. Liiketoimintasuunnitelma sisältää kaikkiaan 11 sivua, sisältäen laskelmat aloitusvaiheen rahoitustarpeesta ja tulevaisuuden kannattavuudesta. Liiketoimintasuunnitelman alussa on kerrottu yrityksen perustajan

henkilötietoja, sekä yrityksen tiedot, kuten sen suunniteltu nimi, osoite ja toimipaikka. Yrityksen perustaja toimii myös sen vastuuhenkilönä. Siinä on esitelty yritysmuoto ja sen omistuspohja.

Liiketoimintasuunnitelman ensimmäisessä luvussa kuvataan palvelu, jota aiotaan tuottaa. Kyseessä on kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaa tarjoava yritys, joten kuvauksessa on kerrottu toiminnan olevan suunniteltua, tavoitteellista, osallistavaa ja yksilön huomioon ottavaa. Palvelunkuvauksessa on kerrottu konkreettisesti millaista toimintaa työ- ja päivätoiminta sisältää, millaisia arvoja yrityksellä on, millaisessa ympäristössä, ja millaisia luontolähtöisiä työmenetelmiä ja -otteita hyödyntäen sitä toteutetaan. Palvelunkuvauksessa on esitelty strukturoitu esimerkki toimintapäivästä.

Liiketoimintasuunnitelman toisessa luvussa kerrotaan asiakasryhmästä, joille palvelu on suunniteltu. Huomioiden asiakasryhmän ja toiminnan luonteen, on huomioitava, ettei palvelu välttämättä sovellu kaikille. Toimintaa ja sen ympäristöjä voi tarvittaessa muokata asiakkaiden mahdollisista toimintarajoituksista huolimatta sopiviksi, jotta jokainen voi osallistua. Luvussa on kerrottu mahdollisista seikoista, jotka saattavat olla haittana tai jopa esteenä osallistumiselle. Esimerkkinä vaikea pöly- tai eläinallergia.

Kolmas luku kertoo markkinatilanteesta ja siitä, kuinka yrityksen markkinointi hoidetaan. Markkinatilanteessa kerrotaan alueella toimivat kilpailijat ja palveluntuottajat, sekä kuvataan tarvetta palvelulle. Yrityksen maantieteellinen sijainti ja sen luomat mahdollisuudet on otettu huomioon. Luvussa kuvataan, kuinka yrityksen tuottama palvelu eroaa muista palveluntuottajista ja mikä tekee yrityksen tarjoamista palveluista erityisiä ja asiakkaita houkuttelevia. Markkinointiosiossa kuvaillaan millä keinoin, ja mitä väyliä pitkin yritystä markkinoidaan hyvinvointialueelle ja suoraan asiakkaille.

Neljäntenä tarkastellaan yrittäjän taustaa ja yrittäjyyttä tukevia seikkoja. Luvussa esitellään yrittäjä ja tämän edellytykset harjoittaa laadukasta, suunniteltua ja tavoitteellista ohjaustyötä ja luontotoimintaa. Luvussa kerrotaan yrittäjän koulutuksesta, työkokemuksesta, henkilökohtaisista ominaisuuksista ja yrittäjyyttä tukevista kursseista, sekä muusta hyödyllisestä osaamisesta.

Viidennessä luvussa on esitelty ja SWOT-analyysi ja sen pohjalta toiminnan kannalta keskeisimmät riskit. Riskejä kartoittaessa käytiin läpi yritykseen ja sen toimintaan mahdollisesti kohdistuvia keskeisimpiä ja todennäköisimpiä uhkia ja riskejä, sekä tunnistetaan keinoja joilla niihin varaudutaan, ja joilla ne pyritään poistamaan. Kun palvelua tuotetaan ihmiseltä ihmiselle, ovat suurimmat riskit henkilöihin liittyviä. SWOT-analyysi antaa hyvän ja ytimekkään kuvan yrityksen vahvuuksista ja mahdollisuuksista, mutta myös heikkouksista ja tulevaisuuden mahdollisista kompastuskivistä. Kuudes luku kuvailee yrityksen tulevaisuuden suunnitelmia ja toiveita, sekä kehittämisideoita. Tulevaisuuden suunnitelmat ovat hyvä keino kehittää liiketoimintaa eteenpäin.

Viimeisenä liiketoimintasuunnitelmassa on kuvattu yrityksen rahoitussuunnitelma ja liitteenä laskelmat yrityksen perustamisvaiheen rahoituksesta sekä kannattavuudesta. Perustamisvaiheen laskelmassa on huomioitu kaikki kustannukset, joita vaaditaan toiminnan aloittamiseksi. Perustamisvaiheen kustannuksia koostui mm. Puutarhan perustamisesta, jonka kustannusarvion on antanut paikallinen maansiirtourakoitsija, istutuslaatikoista, taimista, työvälineistä, puhelimesta, tulostimesta jne. Laskelmassa on huomioitu myös juoksevat kulut ensimmäisen kolmen kuukauden ajalle, jotta toiminta ei häiriinny ensimmäisiä maksuja odotellessa. Kannattavuuslaskelma kertoo yrityksen toiminnan kannattavuudesta sen alettua. Laskelmassa on huomioitu toiminnan kuukausittaiset säännölliset tulot, kuten asiakasmaksut. Menoiksi on huomioitu toimitilojen vuokra, puhelin liittymä, asiakkaiden lounaat hyvinvointialueen asiakasmaksut huomioiden, sekä ja tarpeelliset vakuutukset asiakkaille ja henkilökunnalle, vastaavan ohjaajan palkka ja muutamat muut säännölliset ja epäsäännölliset kulut.

9.2 Liiketoimintasuunnitelman itsearvioinnin tulokset

Valitsin itsearviointia ohjaavaksi pohjaksi Kuntoutussäätiön (s.a.) ARTSI yksilötason -itsearvioinnin (taulukko 3). Kuvasin kehittämistyöni etenemistä Salosen (2013) lineaarisen mallin mukaisesti, jossa työvaiheita olivat: tavoitteen määrittely, suunnitteluvaihe, toteutusvaihe ja viimeisenä päättäminen ja arviointi. Itsearvioinnissa arvioin kehittämistyön jokaista vaihetta.

Taulukko 3. Liiketoimintasuunnitelmaprosessin itsearvioinnin kysymykset ARTSI-arviointityökalua soveltaen (Kuntoutussäätiö s.a.)

Kehittämistyön tavoitteet	Miten olet edistänyt tavoitteen saavuttamista? Mikä on oma henkilökohtainen tavoitteesi?	Seuranta: Kuinka hyvin henkilökohtaiset tavoitteesi ovat toteutuneet? Mitä haasteita niihin on liittynyt?	Millaisia kehittämissuhteita asettaisit itsellesi?
---------------------------	--	---	--

Kehittämistyön ensimmäinen vaihe oli tavoitteen määrittely. Tavoite oli luoda liiketoimintasuunnitelma yritykselle, joka tuottaa kehitysvammaisille asiakkaille luontolähtöistä työ- ja päivätoimintaa. Kyseessä olisi toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuloksena syntyy konkreettinen tuotos. Tavoitteen määrittelyvaihe oli sujuva, ja lähtökohdat työlle olivat alusta asti selvät. Tavoitteen määrittelyvaiheessa minulle kirkastui, että tämänkaltaiselle opinnäytetyölle on ominaista, että tuotoksen lisäksi syntyy raportti, jossa avataan aiheen taustoja ja teoriaa, mutta myös kuvataan kehittämistyön prosessi mahdollisimman tarkasti. Tavoitteen määrittelyvaiheessa oli selvää, ettei tuotoksena syntyneitä liiketoimintasuunnitelmaa voida julkaista opinnäytetyön yhteydessä, ja tämä loi omat haasteensa tavoitteen saavuttamiselle.

Suunnitteluvaiheen tavoitteena oli varmistaa, että kehittämistehtävän onnistumiselle on olemassa edellytykset, sekä laatia suunnitelma, nimetä menetelmät ja toimenpiteet, joiden avulla opinnäytetyön tavoitteet ovat saavutettavissa. Opinnäytetyökoordinaattori hyväksyi opinnäytetyön aihe-ehdotukseni, jonka jälkeen pääsin suunnittelemaan liiketoimintasuunnitelman rakennetta, kehittämistyössä käytettäviä menetelmiä ja työskentelyn aikataulua. Käytettävien menetelmien valinta oli alkuun hieman haasteellista ja vei paljon aikaa. Tutustuttuani kirjallisuuteen kehittämistyöstä (Ks. Esim. Salonen 2013 ja Ojasalo 2015) oli menetelmien ja niiden perustelu helpompaa. Suunnitteluvaihe oli opettavainen ja antoi paljon tietoa toiminnallisen opinnäytetyön ominaisuuksista ja kriteereistä, mutta oli myös työn onnistumisen ja tavoitteiden saavuttamisen kannalta hyvin tärkeä. Suunnitteluvaiheessa oli pohdittava, kuinka kehittäminen saadaan kuvattua selkeästi ilman julkaistavaa tuotosta.

Toteutusvaihe käynnistyi odotetusti, ja aloitin työskentelyn raportin teoriaosuudesta, kuitenkin työstäen samanaikaisesti liiketoimintasuunnitelmaa ja reflektoiden omaa toimintaani. Teoriaosuuden kokoaminen ja tutkimuslähteiden läpi

käyminen antoivat valtavan paljon uutta tietoa luonnon hyvinvointivaikutuksista, yksityisen sosiaalialan nykyhetkestä, mutta myös tulevaisuuden kehitysuunnista. Teoriaosuutta luodessa oli tärkeää muistaa, että siitä ei saa tulla liian laaja, sillä aihe oli rajattu käsittelemään vain kokonaisuuden kannalta oleellisia asioita. Mielestäni onnistuin avaamaan opinnäytetyön kannalta keskeiset käsitteet hyvin. Liiketoimintasuunnitelman luominen vaati runsaasti selvitystyötä, suunnittelua ja hahmottelua. Liiketoimintasuunnitelman tulisi olla selkeä, ja kertoa tulevasta yrityksestä oleelliset asiat. Liiketoimintasuunnitelman visuaalinen toteutus jäi melko kevyeksi, sillä kyseessä on virallinen, käyttöön tuleva dokumentti, jonka selkeys oli etusijalla. Liiketoimintasuunnitelman laadinnassa hyödynnettävät menetelmät avasivat kehittämistyön prosessia, ja kuvasivat työskentelyni loogista etenemistä, mutta myös selvensivät minulle itselleni työskentelyn dokumentoinnin tärkeyden osana raportointia.

Kehittämistyö tuli päätökseen, kun tavoite oli saavutettu. Liiketoimintasuunnitelman päättämisvaiheen saavuttamien vaati useita tarkastuskertoja, ja viimehetken viimeistelyjä. Tarkastusta olisi voinut helpottaa laatimalla tarkastuslistan, jonka mukaan tarkastus olisi edennyt loogisesti. Itsearviointia tapahtui koko opinnäytetyön prosessin ajan. Loppuarviointi oli luonteva ja ajatuksia herättävä tapa päättää opinnäytetyön prosessi.

Itsearvioinnin yhteenveto: Opinnäytetyö on kokonaisuutena onnistunut ja kehittämistyön tavoitteet täyttyivät. Prosessin kuvaus on hyvä, kuitenkin kehittämistyössä käytettyjä menetelmiä olisi voinut olla enemmän, esim. työskentelypäiväkirja olisi ollut hyödyllinen. Opinnäytetyöni aikataulu muuttui hieman prosessin aikana, mutta on hyvä muistaa ja tiedostaa, että usein kehittämistyössä suunnitelmat saattavat muuttua, ja tämä voi vaikuttaa myös aikatauluun. Raportin teoriaosuus on laadukas ja siinä on hyödynnetty tuoreita ja ajankohtaisia lähteitä. Liiketoimintasuunnitelma on selkeä ja siinä on esitelty kaikki oleellinen tieto yrityksen käynnistämistä ja tulevaisuuden kehittämistä ajatellen. Suositellaan, että liiketoimintasuunnitelmassa esitellään yritys ja sen toiminta lyhyesti ja ytimekkäästi, ja mielestäni lopputulos on onnistunut. Liiketoimintasuunnitelmaa voidaan helposti päivittää tarpeiden mukaiseksi.

Sosiaalialan opiskelijoiden tekemiä opinnäytetöitä, jonka tuotoksena on syntynyt liiketoimintasuunnitelma, on selvitystyöni mukaan melko vähän. Jo tämän

takia näkisin, että kehittämistehtävä on merkityksellinen ja ammatillisesti perusteltu. Tuotos on toimeksiantajalle hyödyllinen kokonaisuus, ja sille asetetut tavoitteet on määritelty sekä saavutettu kehittämistyössä.

Vaikka itse liiketoimintasuunnitelma on salainen, eikä sitä julkaista työn ohessa, saa lukija raportista selkeän kuvan, mitä suunnitelma sisältää. Kehittämistyön vaiheet ja liiketoimintasuunnitelman laatimisessa hyödynnetyt menetelmät on kuvattu ja perusteltu julkisessa raporttiosuudessa. Raportista saa realistisen kuvan liiketoimintasuunnitelman laatimisen prosessista vaihe vaiheelta. Raporttiosuuden tietoperusta ja siinä avatut keskeiset käsitteet tarjoavat ajantasaista tietoa yksityisen sosiaalialan yrityksen perustamiseen vaadittavista edellytyksistä ja yksityiskohdista. Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt liiketoimintasuunnitelma on suoraan käyttökelpoinen ja sitä tullaan hyödyntämään sosiaalialan yrityksen perustamisessa. Rahoituslaskelmien luvut ovat todellisia, mutta pienet muutokset ja tarkennukset ovat mahdollisia.

Sosiaaliala kehittyy jatkuvasti, ja myös sitä ohjaavat lait päivittyvät. Vuonna 2025 voimaan tuleva uusi kehitysvammalaki yhdenmukaistaa vammaisten henkilöiden palveluita. Opinnäytetyössäni hyödynnetyt lait ja viranomaispäätökset olivat paikkaansa pitäviä sen julkaisuhetkellä.

10 POHDINTA

Toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen oli opettavainen ja avartava kokemus. Kehittämistyönä valmistunut liiketoimintasuunnitelma avasi käytännön esimerkin kautta mitä edellytyksiä yksityisen sosiaalialan yrityksen perustamiselle on. Huolellisesti pohditut, aiheen kannalta keskeiset käsitteet, tietoperustan kasaaminen luotettavia ja ajankohtaisia lähteitä hyödyntäen sekä itse liiketoimintasuunnitelman laatiminen toivat valtavan paljon uutta tietoa aiheesta ja sitä ympäröivistä teemoista. Liiketoimintasuunnitelman laatiminen vaati paljon aikaa sekä ajatus- ja selvitystyötä. Kuten liiketoimintasuunnitelmaa tehdessä usein käy, muuttui ja mukautui suunnitelma hieman matkan varrella siitä, millainen alkuajatus oli. Kuitenkin yrityksen pääajatus pysyi ennallaan.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) laatimien ohjeiden mukaan hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Korkeakoulujen opinnäytetöiden tulee noudattaa näitä ohjeita. Opinnäytetyöni koko prosessi on toteutettu näitä periaatteita kunnioittaen. Opinnäytetyössä hyödyntämäni lähteet olivat tuoreita ja luotettavia, ja tekstiä tuottaessani olen pitänyt arvossa toisten työtä ja tutkimuksia. Olen viitannut käytettyihin lähteisiin asianmukaisella tavalla sekä kirjannut ne lähdeluetteloon XAMKin lähde- ja raportointiohjeita noudattaen.

Opinnäytetyön tietoperusta avaa lukijalle yksityisen sosiaalialan yrityksen perustamisen lähtökohdat ja edellytykset. Aluehallintoviraston (2023a) mukaan Suomessa yksityisen sosiaalialan yrityksen vastuuhenkilöltä vaaditaan korkeakoulututkinto, kokemusta esihenkilötyöstä ja johtajuudesta, tietoutta yrittämisestä ja laajaa osaamista sekä ymmärrystä alasta. Yrityksen on noudatettava lakeja ja säädöksiä, sekä annettava vuosittain kertomus toiminnastaan. Unohtamatta jatkuvaa omavalvontaa. Uskon, että sosionomin opinnot antavat hyvän valmiuden ryhtyä sosiaalialan yrittäjäksi, mutta sen lisäksi vaaditaan aitoa kiinnostusta alaan ja sen kehittämiseen. Kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnan tuottamisvastuu kuuluu hyvinvointialueille, mutta palveluita voidaan tuottaa myös yksityisellä sektorilla. Yksityisen palveluntuottajan vastuulla on huolehtia, että toiminta täyttää sille asetetut vaatimukset ja määräykset. Kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnan tulee olla suunniteltua ja tavoitteellista, sen tulee tukea osallistujan osallisuutta ja itsemääräämisoikeuden toteuttamista. (THL 2023.)

Ensimmäinen jatkotutkimusehdotukseni liittyy kehitysvammaisten työllistymiseen. Suomen n. 30 000 työikäisestä kehitysvammaisesta vain noin 500–600 on palkkatöissä, vaikka arvioidaan, että jopa 3000:lla olisi mahdollisuudet työskennellä palkkasuhteisessa työssä (Vernerin 2024). Kehitysvammaisten työtoiminnan tavoitteena on työelämätaitojen opettelu, ja sen tulisi tähdätä työllistymiseen tulevaisuudessa. Työ- ja päivätoiminnan palveluntuottajien tulisi tutustua kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan laatimiin osallisuuden ja työn laatuksikriteereihin, jotta palvelut olisivat yhdenmukaisia ja ne tukisivat kehitysvammaisten työllistymistä. Kehitysvammaliiton (2022) mukaan

uusi, vuonna 2025 voimaan tuleva vammaispalvelulaki kumoaa kehitysvammaisten erityishuoltolain pykälät työtoiminnasta ja työhönvalmennuksesta, jonka seurauksena työosuusraha mahdollisesti poistuu. Onkin vielä epäselvää, kuinka työosuusrahan mahdollinen poistuminen vaikuttaa kehitysvammaisten työtoimintaan ja edelleen työllistymismahdollisuuksiin. Kehitysvammaisten työllistyminen on mielestäni tärkeä ja yhteiskunnallinen aihe, jonka tutkiminen olisi ajankohtaista.

Toinen jatkotutkimusehdotukseni koskee luonnon hyvinvointivaikutuksia. Tutkimuksen tavoitteena olisi selvittää, millaisia hyvinvointivaikutuksia luontoavusteisella toiminnalla on juuri kehitysvammaisille ihmisille. Kun laatimani liiketoimintasuunnitelman mukainen yritys käynnistää toimintansa tulevaisuudessa, olisi hyvä tilaisuus käynnistää tämänkaltainen tutkimustyö. Luontolähtöistä toimintaa toteutettaessa erityisryhmille, on tärkeää valita oikeanlaisia menetelmiä ja toimintaympäristöjä, joiden hyödyt vastaavat osallistujien tarpeita ja tukevat yksilöllisiä tavoitteita. Luontoympäristöissä toimiminen vaatii ohjaajalta suunnitelmallisuutta ja kykyä soveltaa luontolähtöisiä menetelmiä yksilöä palveleviksi. (Vernerin 2022b.) Luonnon hyvinvointivaikutuksia on tutkittu laajasti ympäri maailmaa. Tutkimuksissa on todettu positiivisia vaikutuksia niin fyysiselle kuin psyykkiselle terveydelle. (Maxwell ym. 2018). Vernerin (2021) kertoo, että kehitysvammaisten henkilöiden mielenterveys on haavoituvaisempi kuin muilla ihmisillä ja mielenterveydenhäiriöiden yleisyys kehitysvammaisilla on muuhun väestöön verrattuna 2–3-kertainen.

LÄHTEET

Aivosäätiö s.a. Kehitysvammat. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.aivosaatio.fi/diagnoosi/kehitysvammat/> [viitattu 25.1.2024].

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501.

AVI. 2023a. Yksityiset sosiaalipalvelut. Aluehallintovirasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://avi.fi/asioi/yritys-tai-yhteiso/luvat-ilmoitukset-ja-hakemukset/sosiaali-ja-terveyspalvelut/yksityiset-sosiaalipalvelut> [26.10.2023].

AVI. 2023b. Sosiaalihuollon omavalvonta. Aluehallintovirasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://avi.fi/asioi/viranomainen/omavalvonta/sosiaalihuollon-omavalvonta> [viitattu 29.11.2023].

Bermejo-Martins, E., Pueyo-Garrigues M., Casas M., Bermejo-Orduna, R. & Villarroja, A. 2022. A Forest Bathing Intervention in Adults with Intellectual Disabilities: A Feasibility Study Protocol. *International Journal of Environment Research and Public Health* 20. Verkkolehti. Saatavissa: <https://doi.org/10.3390/ijerph192013589> [viitattu 12.1.2024].

DVV. 2021. Liikeidea. Digi- ja väestötietovirasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/tyoelama-ja-tyottomuus/yrityksen-perustaminen/opas/yritysideasta-liiketoiminnaksi/liikeidea> [viitattu 26.10.2023].

DVV. 2022. Yrityksen perustamisvaiheen rahoitus. Digi- ja väestötietovirasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-rahoitus-ja-tuet/rahoituksen-suunnittelu/opas/aloittavan-yrityksen-rahoitus/yrityksen-perustamisvaiheen-rahoitus> [viitattu 25.1.2024].

DVV s.a. Yritysmuodot. Digi- ja väestötietovirasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot> [viitattu 11.1.2024].

GCF ry. 2021a. Luontohoiva ja luontovoima. Green Care Finland ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/green-care/> [viitattu 25.11.2023].

GCF ry. 2021b. Eläinavusteinen kuntoutus. Green Care Finland ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/green-care-/vaikuttavuus/luontote-palveluissa/elainavusteinen-kuntoutus/> [viitattu 25.11.2023].

GCF ry. 2021c. Maatilan käyttö. Green Care Finland ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/maatilan-kaytto/> [viitattu 25.11.2023].

GCF ry. 2021d. Menetelmät. Green Care Finland ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/> [viitattu 12.1.2024].

GCF ry s.a. Palvelut. Green Care Finland ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/palveluntuottajat/palvelut/> [viitattu 21.2.2024].

Kamau, A. & Kola, P. 2021. Osallisuutta luonnosta! Green Care -toiminta kehitysvammaistyössä. Centria. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://is-suu.com/centriatki/docs/osallisuutta_luonnosta [viitattu 14.10.2023].

Kehitysvammaliitto. 2022. Vammaispalvelulakiin toivotaan vielä korjauksia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kehitysvammaliitto.fi/vammaispalvelulakiin-toivotaan-viela-korjauksia/> [viitattu 25.2.2024].

Kehitysvammaliitto. 2023. Työ. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/tyo/> [viitattu 27.11.2023].

Kostamo, P., Airaksinen, T. & Viikka, H. 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Helsinki: Art House. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.228667?sid=4252927737> [viitattu 25.1.2024].

Kuntoutussäätiö s.a. ARTSI-opas. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.artsi-opas.fi/opas/itsearviointi/> [viitattu 15.3.2024].

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 26.6.2016/817.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 14.4.2023/741.

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 22.7.2011/922.

Leppänen, T. & Jääskeläinen, A. 2017. Luontoa elämään -toimintamalleja osallisuuden ja toimintakyvyn vahvistamiseksi. Luontoa elämään, luontoa kuntoutukseen -teemajulkaisu 3/3. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulu. E-kirja. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-202-0> [viitattu 27.11.2023].

Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta: Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus. Helsinki: Luonnonvarakeskus. E-kirja. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-864-7> [viitattu 25.1.2014].

Luke & GCF ry. 2021. Suomalainen Green Care: Green Care -toimintatavan käsikirja & LuontoHoivan ja LuontoVoiman laatutyökirja. Luonnonvarakeskus ja Green Care Finland ry. E-kirja. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-189-9> [viitattu 12.1.2024].

Maxwell, S., Lovell, R. & Depledge M. 2018. Social Science Research Fellowship on the natural environment and human health. European Centre for Environment and Human Health. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://randd.defra.gov.uk/Default.aspx?Menu=Menu&Module=More&Location=None&ProjectID=19511> [viitattu 15.1.2024].

Morita, E., Imai, M., Okawa, M., Miyaura T. & Soichiro Miyazaki, S. 2011. A before and after comparison of the effects of forest walking on the sleep of a communitybased sample of people with sleep complaints. *BioPsychoSocial*

Medicine 5. Verkkolehti. Saatavissa: <https://bpsmedicine.biomedcentral.com/articles/10.1186/1751-0759-5-13> [viitattu 25.1.2024].

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka: kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.224593?sid=4254082770> [viitattu 14.10.2023].

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.224794?sid=4254069321> [viitattu 25.2.2024].

Onnismaa, J. 2021. Ohjaus- ja neuvontatyö: Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Kolmas, uudistettu painos. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.229342?sid=4254076122> [viitattu 14.10.2023].

Suomen riskienhallintayhdistys s.a. Swot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://pk-rh.fi/tools/swot.html> [viitattu 21.2.2024].

Simunaniemi, A., Taipale-Erävala, K., Niinikoski, E.-R. & Muhos, M. 2018. Sosiaali- ja terveysalan yritysten kasvun erityispiirteet. Mikroyrittäjyyden tutkimusryhmä MicroENTRE. Oulu: Oulun yliopiston Kerttu Saalasti instituutti. E-kirja. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:9789526218335> [viitattu 11.1.2024].

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. E-kirja. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:bib:me:l00662216401> [viitattu 29.1.2024].

Salonen, K., Eloranta S., Hautala, T. & Kinos, S. 2018a. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. E-kirja. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-216-649-4> [viitattu 25.2.2024].

Salonen, K., Hyvönen, K., Määttä, K., Feldt, T., Mauno, S. & Muotka, J. 2018b. Luontoympäristön yhteydet työhyvinvointiin ja työssä suoriutumiseen: Kysely interventio- ja haastattelututkimuksen tuloksia. Jyväskylän yliopiston psykologian julkaisuja 355. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. E-kirja. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7539-5> [viitattu 15.1.2024].

Salovuori, T. 2020. Luonto kuntoutumisen tukena. Helsinki: Sininauhaliitto. E-kirja. Saatavissa: https://storage.googleapis.com/sininauhaliitto-production/2020/04/84308ec5-salovuori_tuomo_luonto_kuntoutumisen_tukena_2020_verkkoversio.pdf [viitattu 15.3.2024].

Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A. & Kirveenummi, A. 2011. Green Care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. *Yhteiskuntapolitiikka* 76, 320–330. Verkkolehti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117839> [viitattu 14.10.2023].

STM. 2023. Vammaispalvelulaki. Sosiaali- ja terveysministeriö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/vammaispalvelulaki> [viitattu 14.10.2023].

TEM. 2022. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimusvirasto. Toimialaraportit 2022:2. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. E-kirja. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-626-0> [viitattu 11.1.2024].

TEM. 2023. Sote-palveluala Työvoima, yksityisen sektorin rooli ja kansainvälistyminen. Toimialaraportit 2023:2. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. E-kirja. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-605-5> [viitattu 11.1.2024].

THL. 2022. Luonto ja osallisuus. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/uudesta-asiakastyota-luovasti-ja-leikkisasti/luonto-ja-osallisuus> [viitattu 9.11.2023].

THL. 2023. Vammaispalveluiden käsikirja. Päivätoiminta. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/paivatoiminta> [viitattu 27.2.2024].

Tolvanen, T. 2017. Opas yksilökeskeiseen luontotoiminnan suunnitteluun. Luontoa elämään, luontoa kuntoutukseen -teemajulkaisu 2/3. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulu. E-kirja. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-161-0> [viitattu 14.10.2023].

Tolvanen, T. & Jääskeläinen, A. 2016. Osallisuutta vahvistavan, luontoon tukeutuvan kuntoutustoiminnan malli. Luontoa elämään, luontoa kuntoutukseen –teemajulkaisu 1/3. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulu. E-kirja. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-148-1> [viitattu 9.11.2023].

Tourula, M. & Rautio, A. 2014. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Oulu: Thule-instituutti Oulun yliopisto, Metsähallitus ja Oulun seutu. E-kirja. Saatavissa: <https://dokumen.tips/documents/terveyttae-luonnosta-kirja.html?page=1> [viitattu 27.11.2023].

Tuohimetsä, S. & Rantanen, M. 2018. Puutarhan iloa ja voimaa – Green Care puutarhassa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 16/2018. Helsinki: Luonnonvarakeskus. E-kirja. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-556-1> [Viitattu 25.11.2023].

Tuohimetsä, S., Rantanen M., Soini K. & Eskelinen P. 2019. Blue Care - Vesien helmiä: Sinisten hyvinvointipalvelujen kokeiluja ja työpajoja. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 34/2019. Helsinki: Luonnonvarakeskus. E-kirja. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-765-7> [viitattu 25.1.2024].

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. HTK-ohje 2023. Tutkimuseetti-

sen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. E-kirja. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf [viitattu 1.3.2024].

Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Korpela, K. & Ylen, M. 2007. Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Teoksessa Liisa Tyrväinen & Seija Tuulentie (toim.) Luontomatkailu, metsät ja hyvinvointi. Rovaniemi: Metsäntutkimuslaitos, 57–77. E-kirja. Saatavissa: <https://ju-kuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/535967/mwp052.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 25.11.2023].

Uusyrityskeskus s.a. Liiketoimintasuunnitelma. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://uusyrityskeskus.fi/yrityksen-suunnittelu/liiketoimintasuunnitelma/> [viitattu 7.8.2023].

UKK-instituutti. 2021. Liiku metsässä ja poluilla. Urho Kekkosen kuntoinstituutisäätiö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-ymparistot/luontoliikunta-liiku-metsassa-ja-poluilla/> [viitattu 15.1.2024].

Valvira. 2024. Palveluntuottajarekisteri. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/palveluntuottajarekisteri> [viitattu 19.2.2024].

Valvira. 2023. Vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/vammaisten-henkiloiden-itsemaaraamisoikeus> [viitattu 25.1.2024].

Verneri. 2021. Mielenterveyden ongelmat kehitysvammaisilla henkilöillä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://verneri.net/yleis/mielenterveyden-ongelmat-kehitysvammaisilla-henkiloilla> [viitattu 3.3.2024].

Verneri. 2022a. Kehitysvammaisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus> [viitattu 9.1.2024].

Verneri. 2022b. Luontoavusteisuus ja green care kehitysvammatyössä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://verneri.net/yleis/luontoavusteisuus-ja-green-care-kehitysvammatyossa> [viitattu 9.1.2024].

Verneri. 2023. Osallisuuden ja työn laatukriteerit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://verneri.net/yleis/osallisuuden-ja-tyon-laatukriteerit> [viitattu 25.1.2024].

Verneri. 2024. Työ. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://verneri.net/yleis/tyo> [viitattu 22.1.2024].

Yli-Viikari, A. (toim.) 2021. Luonnon hyvinvointivaikutukset. Vaasan Yliopiston raportteja 26. Vaasa: Vaasan Yliopisto. E-kirja. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-970-9> [viitattu 15.1.2024].

Yli-Viikari, A. & Lilja, T. 2016. Se metsä on täynnä kyneleitäni. Luonnon hyvinvointimerkityksiä jäljittämässä. *Alue ja Ympäristö* 1, 68–79. Verkkolehti.

Saatavissa: <https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/60683> [viitattu 17.1.2024].

Liite 1. Taulukko tutkimustuloksista

Taulukkoon on koottu kokoelma keskeisiä opinnäytetyössä hyödynnettyjä tutkimuksia.

Tutkimuksen bibliografiset tiedot	Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus	Aineisto ja aineistokehitys- sekä analyysimenetelmä	Keskeiset tulokset
Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Korpela, K. & Ylen, M. 2007. Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin.	Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää luonnon merkitystä kaupungissa asuville.	Kyselylomake, jossa strukturoituja kysymyksiä. Tulokset analysoitiin SPSS 13.0 tilasto-ohjelmalla. Ryhmien välisiä eroja testattiin khiin neliön yhteensopivuustestiä, t-testiä ja varianssi-analyysiä hyödyntäen.	Tutkimustuloksista selviää, että lähes kaikki luontoon liittyvät asiat koettiin tärkeiksi, ja viheralueilla kerrottiin olevan suuri merkitys asumisviihtyvyyteen. Kaupunkilaisten luontoaltistuksella on selkeät yhteydet psyykkiseen hyvinvointiin. Luontoympäristöt vaikuttavat positiivisesti kokonaismielialaan vähentämällä negatiivisia tunteita.
Salonen, K., Hyvönen, K., Määttä, K., Feldt, T., Mauno, S. & Muotka, J. 2018. Luontoympäristön yhteydet työhyvinvointiin ja työssä suoriutumiseen: Kysely interventio- ja haastattelututkimuksen tuloksia.	Lähtökohtana tutkimukselle yhteys luontoympäristön ja hyvinvoinnin välillä. Pää tavoitteena oli tutkia ryhmässä tapahtuvan ulkoilun ja luontolähtöisen intervention yhteyksiä työntekijöiden hyvinvointiin sekä suoriutumiseen työssä.	Kysely-, interventio- ja haastatteluaineistot, jotka olivat sekä laadullisia että määrällisiä. Analyysit suoritettiin käyttämällä IBM SPSS Statistics 24.0 –ohjelmaa, lineaarista regressioanalyysiä ja LCM-analyysiä sekä Bonferronin parivertailua.	Osallistuneet tunnistivat luonnossa ulkoilulla olevan moninaisia hyötyjä työhyvinvoinnin näkökulmasta katseltuna. Luonnossa ulkoilu nähtiin usein tärkeänä voimavarana, ja se on yhteydessä erityisesti työn imuun.
Morita, E., Imai, M., Okawa, M., Miyaura T. & Soichiro Miyazaki, S. 2011. A before and after comparison of the effects of forest walking on the sleep of a community-based sample of people with sleep complaints.	Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia metsässä kävelyn vaikutuksia univaikeuksista kärsiville. Tavoitteena oli selvittää, oliko kahden tunnin metsäkävelyllä vaikutusta tutkittavien uneen.	Osallistujat täyttivät kyselylomaketta aina kävelyn jälkeen ja kirjasivat tulokset. Tulokset analysoitiin tilastoanalyysiä hyödyntäen.	Osallistujien unenlaatu parani ja uni oli syvempää. Metsäkävely paransi yönien pituutta ja kävelijät nukkuivat levollisemmin. Tutkittavat nukahtivat helpommin.
Yli-Viikari A. & Lilja T. 2016. Metsä on täynnä kyynelitäni. Luonnon hyvinvointivaikutuksia jäljitämässä. Alue ja Ympäristö, 45(1), 68–79.	Tavoitteena on selvittää mikä on luonnon koettu merkitys haastavissa elämäntilanteissa, sekä minkälaisia luontokokeuksia ihmiset saavat ja millainen on niiden merkitys hyvinvoinnin näkökulma huomioiden	Aineistona ihmisten oma-kohtaisista luontokokeuksista kirjoitetut tarinat. Narratiivinen tutkimusote. Laadullinen tutkimus. Analyysissä nostettu esille tarinoissa toistuvia teemoja.	Luonnosta ihmiset löysivät syviä elämyksellisiä hetkiä. Rauhoittavan ja turvallisuutta luovan luontoympäristön tarve nousi esille etenkin haastavissa elämäntilanteissa.

Liite 2. Liiketoimintasuunnitelma

Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt liiketoimintasuunnitelma. Ei julkaista opinnäytetyön yhteydessä.

LIIKETOIMINTASUUNNITELMA

Metsolahden työ- ja päivätoiminta Oy

2024

SISÄLLYS

YRITYKSEN PERUSTIEDOT	1
PALVELU JA SEN KUVAUS.....	2
ASIAKKAAT.....	4
MARKKINATILANNE JA MARKKINOINTI	5
YRITTÄJÄN VALMIUDET	6
TOIMINNAN RISKIENHALLINTA	7
KEHITTÄMINEN JA TULEVAISUUS	8
RAHOITUS.....	9
Perustamiskustannuksien laskelma	9
Kannattavuuslaskelma	11